

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Μ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΪΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 8

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ζωή «κατὰ Πνεῦμα». — Μητροπ. Σισσανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ Β' παρουσία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ κρίσις τῆς ἀνθρωπότητος. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Λειτουργικὸ ἔργο. — π. Ἀντωνίου Ἀλεξιοπούλου, Ἡ ἀντιαιρετικὴ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ὁδηγητικὲς εἰκόνες. — Παναγ. Θ. Παπαθεοδώρου, Ἐνα σχολεῖο μὲ παιδαγωγὸ «Γέροντα». — Ἐλ. Μάϊνα, Οἱ ἀναστημένοι. — Ἐπίκρια. — Φς, Τὸ βιβλίο. — Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις - Γεγονότα - Ἀξιολογώμενα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰακίου 1 — Τηλέφ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθῆναι.

ΖΩΗ «ΚΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑ»

Οἱ μεγάλες ἐσοτιὲς τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς καλοῦν σὲ μίαν αὐτοεξέτασιν καὶ αὐτοκριτικὴν, γιὰ νὰ διαπιστώσουμε κατὰ πόσον «σφραγίσθημεν τῷ Πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ» (Ἐφ. α', 13). Τὸ σφράγισμα προϋποθέτει σιὴν ἐπαρὴ μεταξὺ σφραγίδας καὶ σφραγιζομένου καὶ ὅχι ἀπλῶς ἐνέργεια ἀπὸ μακριά. Ἐὰν μάλιστα λάβωμε ὑπ' ὄψιν, οὐ σιὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀπ. Παύλου ἡ σφραγίδα ἀποτυπώνεται πάνω σὲ ἐπιφάνεια καρδιοῦ, τότε ἐννοοῦμε ὅτι ἡ ἐπαρὴ αὐτὴ φθάνει ἕως πλήρης συνταύτισι.

Μὲ τὴ δύναμιν τοῦ Πνεύματος ἡ ψυχὴ, δεχομένη καὶ ἀντανακλῶντας τὴ δόξαν τοῦ Κυρίου, μεταμορφώνεται σιὴν ἴδια εἰκόνα πρὸς Αὐτόν, προσδεύοντας ἀπὸ δόξα σὲ δόξα (Β' Κορ. γ', 18). Ἡ ζωὴ «κατὰ Πνεῦμα» (Ρωμ. η', 5), εἶναι τὸ κύριο γνώρισμα τῆς ὑπάρξεως, πὺν ζῇ «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ρωμ. η', 1). «Τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς» (Ρωμ. ε', 19 ἐξ.), πὺν ἐπιφέρουν τὴ θείαν καταδίκην καὶ δημιουργοῦν σιὴν ἀμαρτωλὸν «θλίψιν καὶ στενωρίαν» (Ρωμ. 6', 9), ἀντικαθίστανται ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος, τοὺς ὁποίους ὁ Ἀπ. Παῦλος παρουσιάζει σὲ μίαν διατύπωσιν πὺν εἶναι ἀληθινὸν διαμάντι, παρόμοιον τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ βρεθῇ σιὴν παγκόσμιαν λυτρωτικὴ καὶ σωτηριολογικὴ φιλολογία. Σιὸς σιίχους Γαλ. ε', 22-23 τονίζει, ὅτι «ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρησιότης (= ἀγαθὴ διάθεσις), ἀγαθωσύνη (= εὐεργετικὴ καλοσύνη), πίστις (= πιστὴ διάθεσις, ἀξιοπιστία), πραότης, ἐγκράτεια». Σιὴν ὁλόκληρον αὐτὴ ἀλυσίδα τῶν ἐν λόγω ἐννέων χαρίτων καὶ δωρεῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος περιλαμβάνεται ἡ πλήρωσις ὅλων τῶν νοσταλγιῶν, ἰδανικῶν αἰτημάτων καὶ ἀξιολογικῶν ἀπαιτήσεων καὶ ἐφέσεων τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Ἡ θεία ἐντελέχεια πὺν ὀρμιάζει τοὺς θείους αὐτοὺς καρποὺς εἶναι ἡ συνείδησις τῆς θείας νιοθεσίας καὶ ἡ μέθεξις σιὸς θεῖες δωρεῆς καὶ σιὴ μυστικὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, πὺν συνεχίζεται σιὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἶναι ἐγγύησις συμμετοχῆς σιὴ δόξαν Του. Ὁ Ἀπ. Παῦλος σιὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν (η', 14-17) ἀναπτύσσει χαρακτηριστικῶς, ὅτι ὅσοι ἐμπνέονται καὶ καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ μόνον εἶναι ὅχι δοῦλοι, ἀλλὰ τέκνα Θεοῦ. Ἐὰν δὲ εἴμεθα τέκνα, εἴμεθα καὶ κληρονόμοι κληρονόμοι μὲν τοῦ Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ τοῦ Χριστοῦ, ἐφ' ὅσον βεβαίως συμμετέχοντες σιὴν μυστικὴν ζωὴν Του πάσχωμε μαζί μὲ Αὐτόν, γιὰ νὰ δοξασθοῦμε μαζί Του.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου
καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Κατὰ τὴν ὁμόφωνον διδασκαλίαν καὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, τῶν δύο τούτων ἰσοκύρων τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως πηγῶν, τὴν πρώτην τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς Παρουσίαν θὰ ἀκολουθήσῃ δευτέρα τοιαύτη, ἡ ὁποία ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πρώτην γενομένην ἀφάτῳ καὶ ἀρρήτῳ ὑποταγῇ καὶ ταπεινώσει, θὰ πραγματοποιηθῇ ἐν δόξῃ καὶ ἐν δυνάμει. Θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος τὸ δεύτερον «μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης»¹, ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς, ἡ δ' ἔνδοξος ἔλευσις αὕτη ἀποτελεῖ μίαν τῶν θεμελιωδῶν Χριστιανικῶν ἀληθειῶν.

Ὁμοίως κατὰ τὴν ὁμόφωνον διδασκαλίαν ἀμφοτέρων τῶν πηγῶν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ἥτοι τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ὁ ἄνθρωπος, τὸ τελειότερον καὶ εὐγενέστερον ὄντων τῶν δημιουργημάτων, ἡ κατακλείς ἅμα καὶ ἡ κορωνὶς τῆς δημιουργίας, ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Θεοῦ, ὡς διδάσκει ὁ σοφὸς Σολομῶν (μεταξὺ 970 καὶ 932 π.Χ.), ἐπ' ἀφθαρσία: «Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀφθαρσία»². Ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἐκμηδένισις καὶ σῆψις, ὡς ἐσφαλμένως δοξάζουν οἱ παντὸς βαθμοῦ ὑλίζοντες καὶ μηδενίζοντες, ἀλλὰ κοιτὶς καὶ ἐργαστήριον νέας δημιουργίας καὶ γέφυρα μετάγουσα εἰς ζωὴν. Εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον ἐπέρχεται ὁ χωρισμὸς τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ψυχῆς. Τὸ σῶμα ὡς ὑλικὸν καὶ φθαρτὸν καὶ ἐπίκηρον διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, ἡ δὲ ψυχὴ ὡς αἴθλος καὶ λογικὴ καὶ πνευματικὴ, ἀπέρχεται ἐνώπιον τοῦ Δικαιοκρίτου Θεοῦ, ἵνα κριθῇ καὶ λάβῃ ἢ τὴν ἀνταμοιβὴν ἢ τὴν καταδίκην. Μετὰ θάνατον περατοῦνται ἡ περαιτέρω πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἀγαθῷ ἢ ἐν τῷ κακῷ, βάσει δὲ τῆς ὅλης ἡθικῆς του καταστάσεως κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του ἀποφασίζεται ἡ ὁριστικὴ του ἐν τῇ αἰωνιότητι τύχη.

Ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι προπαρασκευὴ καὶ προετοιμασία διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ μακαριότητα. Ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι στάδιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἄνθρωπος ἐτέθη διὰ νὰ ἀγωνισθῇ καὶ νικήσῃ, «τὴν θηριόμορφον καὶ ὀφιῶδη κακίαν»³, κατὰ τὸν Ἅγιον Ἰσίδωρον τὸν

Πηλουσιώτην (360-440), καὶ λάβῃ, διὰ τὴν «ἄχρι θανάτου πίστιν του»⁴, «τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον»⁵ καὶ «τὸν στέφανον τῆς ζωῆς»⁶.

Τοῦτου ἀκριβῶς ἔνεκα, ὁ Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος, ὁ Ὅποιος ἐφρόντισε νὰ ἐξασφαλίσῃ τάξιν καὶ ἁρμονίαν ἐν τῷ ὑλικῷ κόσμῳ, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐγκαταλίπῃ εἰς ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν τὴν ἀνωτέραν δημιουργίαν, τὸν πνευματικὸν δηλαδὴ κόσμον. Διὰ τοῦτο, ὡς ἔθεσε νόμους φυσικοὺς ἐν τῷ ὑλικῷ κόσμῳ, τοιουτοτρόπως ἔθεσε καὶ νόμους ἡθικοὺς ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ. Ὁ ὑλικὸς κόσμος ἀναγκαιῶς ὑπακούει εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ὁ πνευματικὸς ὅμως κόσμος ὡς κάτοχος νοῦ καὶ βουλήσεως ἐνδέχεται καὶ νὰ μὴ ὑπακούῃ εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεθέντας ἡθικοὺς νόμους. Ἡ μὴ συμμόρφωσις καὶ ὑπακοὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τοὺς ἡθικοὺς νόμους ἐπιφέρει ἀναγκαιῶς σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Ἅγιος Θεὸς ὡς Δημιουργὸς τῆς τάξεως καὶ τῆς ἁρμονίας ἐν τῷ σύμπαντι δὲν δύναται νὰ παραβλέψῃ. Ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ πολλάκις παριστάμεθα θεαταὶ παραβάσεων τῶν ἡθικῶν νόμων ὑπὸ πλείστων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δὲν τιμωροῦνται⁷. Τὸ φαινόμενον τοῦτο μὴ δυνάμενον νὰ ἀποδοθῇ εἰς παράβλεψιν ἢ ἀδιαφορίαν τοῦ Παντεπόπτου Θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἄπειρον Αὐτοῦ ἀνοχὴν καὶ μακροθυμίαν, ἀναγκάζει ἡμᾶς ὅπως δεχθῶμεν ὅτι ἡ δικαία ἀνταπόδοσις θὰ ἐπέλθῃ κάποτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἡ περὶ μελλούσης κρίσεως διδασκαλία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀναγκαῖον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ἄνευ τοῦ ὁποίου καταρρέει ἡ Χριστιανικὴ Ὁρησκεία, εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἔμφυτος εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι ὅλοι οἱ λαοί, πεπολιτισμένοι καὶ μὴ, ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων, παραδέχονται ὅχι μόνον τὴν μετὰ θάνατον ὑπαρξίν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ. Ἡ περὶ ἀνταποδόσεως ἐν τῷ μέλλοντι κόσμῳ πεποιθήσις εἶναι παγκόσμιος, ὡς ἀκριβῶς ἡ περὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ πίστις, ὥστε, ὅτε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπολογούμενος

4. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 2,10: «γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ θώσω σοὶ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς».

5. Β' Τιμοθέου, 4,8.

6. Ἰακώβου, 1,12.

7. Πρβλ. Ἰωβ, 21,7: «θυγατέρες ἀσεβεῖς ζῶσι, πεπαλαίωνονται δὲ καὶ ἐν πλούτῳ».

1. Μάρκου, 13,26.

2. Σοφία Σολομῶντος, 2,23.

3. Ἰσίδωρος Πηλουσιώτου, Ἰωάννη Σχολαστικῷ, Βιβλίον 5, 565, MPG., 78, 1641.

ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου⁸ ἐκήρυττεν ἐν δυνάμει ἐνώπιον τῶν σοφῶν τῆς δαιμονίου πόλεως τῶν Ἀθηνῶν περὶ μελλούσης κρίσεως καὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ἔλεγεν: «ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἣ μέλλει κρίναι τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ»⁹. Ἐπομένως δὲν ἐδίδασκεν εἰς αὐτοὺς πράγματα ὅλως ἀκατάληπτα, διότι καὶ οἱ ἀκροαταὶ του, ἐκτὸς τῶν Ἐπικουρείων¹⁰, παρεδέχοντο τὴν μετὰ θάνατον ὑπαρξίν τῆς ζωῆς καὶ μάλιστα μέλουνσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν, ἃν καὶ αἱ δοξασαί των καὶ περὶ τῶν κριτῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀνταποδόσεως, ἦσαν καθ' ὑπερβολὴν παιδαριώδεις. Ἡ παγκοσμιότης τῆς πεποιθήσεως ταύτης περὶ μελλούσης ἀνταποδόσεως ὀφείλεται βεβαίως κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς παράδοσιν, ἣ ὁποία ἀνάγεται εἰς τοὺς γενάρχας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἣ ὁποία ὑπέστη διὰ τοῦ χρόνου μεταβολάς, ὥς καὶ πᾶσα προφορικὴ παράδοσις δύναται νὰ ὑποστῇ ἀλλοιώσεις διὰ τοῦ χρόνου. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἠδύνατο ἴσως ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν μόρφωσιν τοιαύτης πεποιθήσεως κρίνων ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἀμειψθῇ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ παρόντι δὲν ἀμείβεται, καὶ νὰ μὴ τιμωρηθῇ τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ὡσαύτως δὲν τιμωρεῖται ἐν τῷ παρόντι. Ἡ πείρα αἰώνων κατέστησε τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἀγαθὸς καὶ ἐνάρητος δὲν ἀμείβεται ἐπὶ τῆς γῆς, σπανιώτατα δὲ παρέχονται εἰς τοῦτον τιμαὶ καὶ θέσεις ὑψηλαὶ καὶ ὠφελήματα παντοῖα. Ἀλλ' ὁμοίως γνωστὸν τυγχάνει τοῖς πᾶσιν ὅτι καὶ ὁ κακὸς καὶ φαῦλος ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν τιμωρεῖται ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ παρατηρουμένη ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι δυσαναλογία καὶ ἀτέλεια ἀναγκάως παραπέμπει εἰς ἄλλον κόσμον ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τοῦ παρόντος, ὅπου τελείως θὰ θριαμβεύσῃ ἡ Δικαιοσύνη τοῦ Ἀγίου Θεοῦ καὶ θὰ ἐπέλθῃ τοῦ μεγάλου δράματος ἡ λύσις καὶ κάθαρσις. Ἐπ' αὐτοῦ τὸ «σκεῦος τῆς ἐκλογῆς»¹¹, ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Θεσσαλονίκης, παρατηρεῖ: «Δίκαιον παρὰ Θεοῦ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν»¹². Ὁ Θεὸς ὥς διδάσκει εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ὁ Ἅγιος Παῦλος, θὰ κάμῃ τὴν ἀνταπόδοσιν καὶ, τοὺς μὲν θλιβομένους θὰ ἀναπαύσῃ ἀπὸ τὰς παρούσας θλίψεις, τοὺς δὲ θλί-

βοντας τὸν λαόν του θὰ παραδώσῃ εἰς τὴν αἰώνιον θλίψιν.

Τὸ ἀπολύτως βέβαιον τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως τῆς ἀνθρωπότητος διακηρύσσεται πολλαχοῦ τῆς Θεοπνεύστου Ἀγίας Γραφῆς. Ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ ἐν τῷ ΚΕ' κεφαλαίῳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἐνθα ἔχει καταχωρισθῇ ἡ ὄντως ὥραία, δραματικὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς εὐαγγελικὴ περικοπὴ τῆς Δευτέρας Παρουσίας καὶ τῆς τελικῆς κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως¹³, διὰ ζωηρῶν χρωμάτων διδάσκει περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ μάλιστα τοῦ τρόπου τῆς ἀνταποδόσεως. Τὸ δὲ «στόμα τοῦ Χριστοῦ», ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, βέβαιος ὢν ὅτι θὰ μετὰσχῃ τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως, προσπαθῶν δὲ νὰ ἀρέσῃ εἰς τὸν Χριστὸν τὸν μέλλοντα κριτὴν¹⁴, ἐν τῇ Β' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ, λέγει: «τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσθῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ᾧ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν»¹⁵. Τὸ χωρίον τοῦτο σαφῶς διδάσκει τὴν βεβαιότητα, τὸ ἀναπόφευκτον καὶ τὴν καθολικότητα τῆς μελλούσης κρίσεως. Ἡ ἀμοιβὴ καὶ ἀνταπόδοσις ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κριτοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ ὁποίου θὰ ἐμφανισθῶμεν, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἔλθῃ «ἐν φλογὶ πυρός»¹⁶, θὰ γίνῃ εἰς ἕνα ἕκαστον ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ ἀναλόγως τῶν πράξεων, τὰς ὁποίας διὰ τοῦ σώματος ἐνήργησε. Ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ ὁ Θεὸς Παῦλος ἐξαίρει τὴν ἀνάγκην ὅπως φανερωθῶμεν ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ ἀποκλειομένης διαρρήδην πάσης ἄλλης λύσεως. Εἶναι ἀλήθεια ἀδιαφιλονίκητος ὅτι ὁ Κύριος θὰ ἔλθῃ ἐν δόξῃ. «Ἐτι μικρὸν ὅσον ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χρονιεῖ»¹⁷. Ὁ Βυζαντινὸς Θεολόγος Εὐθύμιος Ζιγαβηνὸς (ΙΑ'-ΙΒ' μ.Χ. αἰών) σχολιάζων τὸ χωρίον τοῦτο, σημειώνει: «Ἐρχόμενον δὲ λέγει τὸν Χριστόν, ὃς ἥξει κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἀποδώσων ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ»¹⁸. Θὰ ἔλθῃ «ὁ Κύριος τῆς δόξης»¹⁹ διὰ νὰ ἀποδώσῃ ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Θὰ ἔλθῃ διὰ νὰ θριαμβεύσῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἁρμονία τῆς ἡθικῆς καὶ εὐδαιμονίας. Ἐπομένως ἡ μέλλουσα κρίσις εἶναι βεβαία,

8. Πράξεις, 17, 16-34.

9. Πράξεις, 17, 31.

10. Οἱ τοὶ ἦσαν ὁπαδοὶ τοῦ ἐκ Σάμου φιλοσόφου Ἐπικούρου (341 - 270 π.Χ.). Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἐπικούρου ἰδρυθεῖσα φιλοσοφικὴ σχολὴ ὥς κύριον σκοπὸν εἶχε τὴν διαμόρφωσιν τῆς καθ' ἡμέραν πρακτικῆς ζωῆς, ἐπομένως τὴν ἡθικὴν. Οἱ Ἐπικούρειοι, ὥς καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐκτὸς τῶν ἄλλων δοξασιῶν των, ἡρνοῦντο καὶ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν.

11. Πράξεις, 9, 15.

12. Β' Θεσσαλονικεῖς, 1, 6-7.

13. Ματθαίου, 25, 31-46.

14. Β' Κορινθίους, 5, 1-10.

15. Β' Κορινθίους, 5, 10.

16. Πράξεις, 7, 30.

17. Ἑβραίους, 10, 37. Βλ. καὶ Ἡσαίου, 26, 20. Ἀδελφοῦμ, 2, 3-4.

18. Βλ. Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολάς τῆς Καινῆς Διαθήκης, τόμος Γ', σελ. 154, Ἀθήναι, 1956.

19. Α' Κορινθίους, 2, 8.

2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΕΡΓΟ

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἡ διακονία τοῦ ψάλτη στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι διακονία λειτουργική. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ ψάλτης συμμετέχει στήν κοινή λειτουργική προσφορά, στό κοινὸ ἔργο τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ, στή θ. Λειτουργία καὶ τίς ἄλλες ἱερές Ἀκολουθίες τῆς ὀρθόδοξης Λατρείας. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ ψάλτης δὲν εἶναι ὁ μόνος συντελεστής τῆς θ. Λατρείας. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸν ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι: τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας πού τελεῖ τὸ κοινὸ ἔργο τῆς Λατρείας καὶ ἰδίως τῇ θ. Λειτουργίᾳ.

Ὑπάρχει καταρχὴν ὁ λειτουργὸς ἢ οἱ λειτουργοί, δηλαδή ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ Διάκονος. Ὁ κληρικὸς λειτουργὸς καὶ ἰδιαίτερα ὁ Ἀρχιερεὺς προΐσταται ἢ προεδρεύει τῆς λειτουργικῆς σύναξης τῶν πιστῶν. Ὅταν παίρνει τὴ θέση τοῦ μπροστὰ στήν Ἀγία Τράπεζα καὶ «προσεδρεύει τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ» ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνη τῆς καλῆς λειτουργίας τοῦ λατρευτικοῦ σώματος. Ὁ λειτουργὸς κατὰ τὴν ὥρα τῆς θ. Λατρείας εἶναι ὁ πιλότος πού πηδαλιουχεῖ τὸ πλοῖο τῆς Ἐκκλησίας στὸ ταξίδι τῆς ἀπὸ τῆ γῆ στὸν οὐρανὸ. Λόγῳ τῆς θέσεώς του αὐτῆς, ὁ λειτουργὸς κατευθύνει ὅλες τίς ἐπὶ μέρους λειτουργίες τοῦ ναοῦ καὶ δίνει ὁδηγίες σὲ ὅλους τοὺς παράγοντες τῆς θ. Λατρείας. Ἐπομένως, ὅτι τελεῖται κατὰ τὴ θ. Λατρεία πρέπει νὰ εἶναι εἰς γνώσιν τοῦ λειτουργοῦ καὶ νὰ ἐκτελεῖται κατόπιν τῆς δικῆς του ἐγκρίσεως. Πρωτοβουλίες καὶ αἰφνιδιαστικὲς ἐνέργειες ἀπὸ ὁποιοδήποτε παράγοντα τῆς θ. Λατρείας, γιὰ τίς ὁποῖες δὲν ἔχει ἐνημερωθεῖ ὁ προϊστάμενος λειτουργὸς, πρέπει νὰ ἀποφεύγονται τελείως. Αὐτὴ τὴν ἔννοια μάλιστα ἔχει ἡ Τάξις τῆς «εὐλογίας», σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁποιοσδήποτε πρόκειται νὰ ἀναλάβει μιὰ λειτουργικὴ διακονία, ζητεῖ «εὐλογία» ἀπὸ τὸν ἀμέσως ἀνώτερό του, ὁ ψάλτης ἀπὸ τὸν λειτουργό, ὁ διάκονος ἀπὸ τὸν Ἱερέα, ὁ Ἱερεὺς

ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τὸν ἐνθρόνο καὶ Μέγα Ἀρχιερέα, τὸν Κύριο.

Ἡ Τάξις αὐτή, ὡς πρὸς τὸν ψάλτη, ὅταν παρίσταται Ἀρχιερεὺς, τελεῖται κατὰ ἓνα θαυματικὸν τρόπο. Ὁ ψάλτης, κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἀναλόγιό του, ἔρχεται μπροστὰ στὸν ἀρχιερατικὸν θρόνο, στέκεται ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα καὶ λέγει: «Κέλευσον, Δέσποτα Ἄγιε, ἦχος (τάδε)». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ψάλτης ζητεῖ τὴν ἐγκρίση τοῦ Ἀρχιερέα, προκειμένου νὰ ψάλλει κατὰ τὸν ἓνα ἢ ἄλλο τρόπο (ἦχο). Μὲ ἄλλα λόγια ὁ ψάλτης εἶναι ὑποχρεωμένος ἀπὸ τὸ Τυπικὸ τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐνημερώνει τὸν λειτουργὸ τόσο γιὰ τὸ περιεχόμενον ὅσο καὶ γιὰ τὸν τρόπο καὶ χρόνον τῆς λειτουργικῆς του διακονίας. Μιὰ τέτοια λειτουργικὴ συνεργασία θὰ προλαμβάνει ἄσκοπες ἐπαναλήψεις ὕμνων, ἐξεζητημένους μουσικοὺς τρόπους καὶ ἀδικαιολόγητη χρονικὴ παράταση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ στή θ. Λατρεία εἶναι μεγάλη, γι' αὐτὸ καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ ψάλτη πού τὸν ἐκπροσωπεῖ, ὡς πρὸς τὸν τρόπο καὶ τὸν χρόνον τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ ἰδιαίτερώς τῆς θ. Λειτουργίας, εἶναι ἐπίσης μεγάλη.

Ὁ δεύτερος παράγοντας τῆς θ. Λατρείας εἶναι ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖο ὁ ψάλτης ἐκπροσωπεῖ. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ καὶ μόνον ἐπιβάλλει στὸν ψάλτη νὰ θρῖσκεται σὲ συνεχῆ ἐπαφή καὶ ἐπικοινωνία μὲ τὸν προσευχόμενο λαό. Ἡ ἐπαφή καὶ ἐπικοινωνία αὐτὴ τοῦ ψάλτη μὲ τὸ λαὸ συνίσταται, καταρχὴν, στὸν τρόπο ἀνάγνωστος καὶ ἐκτέλεσης τῶν ὕμνων, ὅπως ἀναπτύξαμε στὸ προηγούμενο ἄρθρο. Ὁ μεγάλος καὶ πιὸ συνήθιστος κίνδυνος τοῦ ψάλτη εἶναι νὰ ἀπομονωθεί ἀπὸ τὸ λαὸ καὶ νὰ ἀποκοπῇ τελείως ἀπὸ αὐτόν. Τὰ κάγκελλα τοῦ ἀναλογίου γίνονται συνήθως φράχτης πού χωρίζει τὸν ψάλτη ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο λατρευτικὸ σῶμα. Ἀνεδασμένος στὸ πιὸ ψηλὸ σκαλοπάτι τοῦ ἀναλογίου μόνος ἢ περιστοιχιζόμενος ἀπὸ μιὰ μικρὴ ὁμάδα βοηθῶν, ὁ ψάλτης λησιμονεῖ πολλὰς φορές τὸ λειτουργικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ χαρακτῆρα τῆς διακονίας του καὶ μεταβάλλεται σὲ μονωδὸ πού ἐκτελεῖ ἐξεζητημένους μουσικὰς ἀκροδασίες καὶ ἐπιδείξεις καλλιτεχνικῆς δεξιότητος. Ὅχι, χίλιες φορές ὄχι! Ὁ ψάλτης τῆς Ὁρθόδοξίας δὲν μπο-

διότι στηρίζεται ἐπὶ ἀνάγκης τινὸς ἡθικῆς. Ὁ Χριστιανὸς δύναται νὰ κατανοήσῃ τὴν ὑπερβάλλουσαν σπουδαιότητα τῆς ἀνάγκης τῆς μελλούσης κρίσεως, ἐὰν ἀποβλέψῃ εἰς τὰς ἐξῆς ἀναντιρρήτους ἀληθείας.

(Συνεχίζεται.)

ρεϊ νὰ εἶναι ἄσχετος καὶ ἀποκομμένος ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν. Ἄν αὐτὸ γίνῃ δεκτό, τότε γιὰ νὰ μὴ χρησιμοποιοῦμε καὶ μ α γ ν η τ ο φ ω ν η μ έ ν η ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἢ, ἀκόμη χειρότερα, γιὰ νὰ μὴ καθιερωθεῖ καὶ στὴν ὀρθόδοξή λατρεία τὸ Ὑπόργανο (Organe), μὲ τὸ ὁποῖο νὰ ἐκτελοῦνται —ἐρήμην τοῦ λαοῦ— κλασσικὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔργα χριστιανῶν συνθετῶν. Ὁ μόνος τρόπος νὰ διατηρήσουμε τὴν ὀρθόδοξή παράδοση τῆς φωνητικῆς λειτουργικῆς μουσικῆς εἶναι νὰ ἀποκτήσουμε φάλτες πού θὰ ψάλλουν συμμετοχικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ στίς ἱερές Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐνα τρίτο στοιχεῖο τῆς θ. Λατρείας εἶναι τὸ κ ή ρ υ γ μ α τοῦ θεοῦ λόγου. Τὸ κήρυγμα, ὡς γνωστόν, γίνεται κυρίως ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο εἴτε ἀπὸ κάποιον κληρικὸ ἢ λαϊκὸ θεολόγο. Καὶ εἶναι εὐτύχημα τὸ ὅτι σὲ πολλοὺς ναοὺς σήμερα γίνεται κήρυγμα κατὰ τὴ θ. Λειτουργία τῆς Κυριακῆς καὶ τίς ἄλλες ἱερές Ἀκολουθίες. Τὸ λειτουργικὸ κήρυγμα τῆς Κυριακῆς διαρκεῖ 15' περίπου λεπτά τῆς ὥρας (τὰ ὁποῖα καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνει). Ὁ χρόνος ὅμως αὐτὸς πρέπει νὰ συνυπολογίζεται στὸ ὅλο πρόγραμμα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ψάλτης πρέπει νὰ ἐνημερώνεται σχετικὰ, γιὰ νὰ ρυθμίζει ἀναλόγως τὸ πρόγραμμα. Γιατὶ πολλὰς φορὲς δλόκληρος ὁ προβλεπόμενος χρόνος γιὰ μιὰ Ἀκολουθία καλύπτεται ἀπὸ τὸ ἱερατικὸ καὶ ἱεροψαλτικὸ μέρος. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ χρόνος γιὰ τὸ κήρυγμα δὲν περισσεύει. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀνεπίτρεπτη ἀ δ ι κ ί α τόσο γιὰ τὸν κήρυκα πὺ ἐτοιμάσθηκε γιὰ νὰ μιλήσῃ ὅσο καὶ γιὰ τοὺς πιστοὺς πὺ χάνουν μιὰ εὐκαιρία νὰ ἀκούσουν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθεῖ ὅτι, ἐπειδὴ οἱ ἐκκλησιαζόμενοι δὲν κατανοοῦν τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅσα λέγονται καὶ τελοῦνται στὴ θ. Λατρεία, τὸ κήρυγμα πὺ γίνεται στὴν ἀπλή γλώσσα εἶναι τὸ μοναδικὸ ἴσως μέσον ἐπικοινωνίας γιὰ νὰ μεταδοθοῦν στοὺς ἀπλοὺς πιστοὺς τὰ μηνύματα τῶν εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν ἀναγνώσμάτων, καθὼς καὶ τὰ οὐσιαστικὰ στοιχεῖα τῆς ὀρθόδοξου πνευματικότητος. Τόσο λοιπὸν οἱ ψάλτες ὅσο καὶ οἱ ἱερεῖς πρέπει νὰ καταβάλλουν ἰδιαίτερη φροντίδα καὶ προσοχή, ὥστε νὰ διαφυλάσσεται ἀκέραιος ὁ χρόνος τοῦ θεοῦ κήρυγματος.

Ἐνα ἐνδιαφέρον ἐπίσης στοιχεῖο εἶναι ὁ τρόπος ἐκτέλεσης τῶν διαφόρων μουσικῶν κειμένων. Καὶ τὸ θέμα αὐτὸ τὸ ρυθμίζει ὁ λειτουργικὸς χαρακτήρας τῆς ἱεροψαλτικῆς. Πρόκειται γιὰ τὸ θέμα τῆς συμμετοχῆς τοῦ ψάλτη στὰ ὅσα ὁ ἴδιος ψάλλει. Συνήθως οἱ ψάλτες ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ τὴ σωστὴ μουσικὴ ἐκτέλεση τῶν ὕμνων, οἱ ἴδιοι ὅμως δὲν συμμετέχουν στὰ ψαλλόμενα. Στὴν περίπτωσιν αὕτὴ οἱ ψάλτες χάνουν

τὴν λειτουργικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ τους ιδιότητα καὶ γίνονται ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι ἐκτελεστὲς μουσικῶν κειμένων. Καὶ ἂν τὴν ἔλλειψιν αὕτὴ παρουσιάζουν οἱ πρωτόπειροι ψάλτες δικαιολογοῦνται ἴσως. Εἶναι ὅμως πολὺ ἄσχημο τὴν ἔλλειψιν αὕτὴ νὰ παρουσιάζουν ψάλτες πὺ ὑπηρετοῦν στὸ ἀναλόγιο γιὰ πολλὰ πολλὰ χρόνια.... Ἡ ἐπιλογή ἐπομένων γιὰ τὸν ψάλτη εἶναι μία καὶ μόνη: πρέπει νὰ συμμετέχει δλόφυχα στὰ ὅσα ἀξιώνεται νὰ ψάλλει. Στὴν περίπτωσιν αὕτὴ, ἡ ἐπίδραση τῶν ὕμνων καὶ τῶν λειτουργικῶν κειμένων στὸ λαὸ θὰ εἶναι μεγαλύτερη καὶ ἀποτελεσματικότερη.

Ἐνα τελευταῖο, ἀλλὰ ὄχι ἐλάχιστο, εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῶν ψαλτῶν στὴν ἐνοριακὴ καὶ ἰδιαίτερα στὴ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ψάλτες στὴν Ὁρθόδοξία δὲν εἶναι ἀπλῶς μουσικοὶ ἐκτελεστὲς ἢ διευθυντὲς χορωδιῶν (μαέστροι), ἀλλὰ κατώτεροι κληρικοὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως εἴπαμε. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ συμμετοχὴ τους στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ εἶναι οὐσιαστικὴ. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ ψάλτες πρέπει νὰ εἶναι πρῶτοι στίς ποιμαντικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἐνορίας τους. Ἀμεσοὶ βοηθοὶ καὶ συνεργάτες τῶν ἱερέων. Ἐκεῖνο ὅμως πὺ ἔχει μεγαλύτερη σημασία εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῶν ψαλτῶν στὴν Ἐξομολόγησιν καὶ τὴ θ. Κοινωνία. Εἶναι μεγάλη παραφωνία νὰ ἐξομολογοῦνται καὶ νὰ κοινωνοῦν οἱ ἀπλοὶ πιστοὶ καὶ οἱ ψάλτες τοῦ ναοῦ νὰ παραμένουν ἀπλοὶ θεατὲς. Ψάλτες πὺ δὲν κοινωνοῦν ἀποδείχνονται οὐσιαστικὰ ἄσχετοι πρὸς τὸ λειτουργικὸ νόημα τῆς ὀρθόδοξης λατρείας καὶ γενικότερα τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητος. Μπορεῖ νὰ εἶναι καλλίφωνοι, ἄριστοι μουσικοὶ, δεξιότεχνες τῆς βυζαντινῆς τεχνοτροπίας. Ἐὰν ὅμως δὲν μετέχουν στὴ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι παρὰ «κύμβαλα ἀλαλάζοντα» (Α' Κορ. ιγ' 1). Ἀντίθετα οἱ ψάλτες πὺ ζοῦν τὴν πνευματικὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μποροῦν νὰ κατανοοῦν καλύτερα τὸ λειτουργικὸν χαρακτὴρα τῆς διακονίας τους καὶ νὰ τὴν ἀσκοῦν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους παράγοντες τῆς θ. Λατρείας, ὡς κατεξοχὴν λειτουργικὸ ἔργο.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

✦ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✦
(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τίς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Σελίδες 366 καὶ 302. Δραχ. 850 ἑκαστος.

Η ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φίλος., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

3) Γ' Σεμινάριο Πίστεως.

Ἀπὸ 28)8 ἕως 2)9)90 πραγματοποιήθηκε στὶς κατασκηνώσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος (Καινουργιο-Λαμίας) τὸ «Γ' Σεμινάριο Πίστεως» τῆς Ὁμάδος ἐργασίας τῆς «Πανελληνίου Ἐνώσεως Γονέων διὰ τὴν προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου» (ΠΕΓ) μὲ γενικὸ θέμα «Ἀπελευθέρωση ἀπὸ τί; - Γιατί;».

Τὸ Σεμινάριο αὐτὸ ποὺ πραγματοποιεῖται σὲ ἐτήσια βάση, ἀποσκοπεῖ κυρίως:

—στὴν ἐρευνα τοῦ σκηνικοῦ τῆς παραθρησκείας στὴ χώρα μας,

—στὴν σὲ βάθος μελέτη ἑνὸς βασικοῦ προβλήματος ἢ μιᾶς συγκεκριμένης τάσεως τοῦ ὅλου σκηνικοῦ,

—στὴν κατάρτιση εἰσηγητῶν γιὰ ἐκπαιδευτικὲς ἐκδηλώσεις σὲ τοπικὸ, περιφερειακὸ καὶ πανελλήνιο ἐπίπεδο,

—στὴν προσφορὰ τῶν ὀρθοδόξων λύσεων, σὲ ἀντιπαράθεση μὲ τὶς παραθρησκευτικὲς ὁμάδες,

—στὴν οἰκοδομὴ τῶν μελῶν τῆς Ὁμάδος Ἑργασίας,

—στὸν συντονισμό τοῦ ὅλου ἔργου καὶ στὴν ἀνάπτυξη ἀδελφικοῦ συνδέσμου μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ὁμάδος Ἑργασίας.

Ὅσοτερά ἀπὸ εἰδικὲς εἰσηγήσεις καὶ διεξοδικὲς συζητήσεις κατὰ ἐπιτροπὲς καὶ στὴν ὁλομέλεια, συντάγη τὸ ἀκόλουθο κείμενο:

α) Τὸ ἐλλαδικὸ σκηνικὸ τῆς παρθρησκείας.

Οἱ αἱρέσεις καὶ οἱ παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις ἀλωνίζουν κυριολεκτικὰ τὴν Ἑλλάδα.

Στὴν Ἀθήνα καὶ σὲ ὅλες τὶς μεγάλες πόλεις δροῦν ἀνενόχλητα ὁμάδες καὶ μεμονωμένα ἄτομα, χρησιμοποιώντας μάλιστα γιὰ τὸν προσηλυτισμὸ τους ἐπίσημες κρατικὲς καὶ δημοτικὲς αἰθουσες καὶ τοὺς ραδιοφωνικοὺς καὶ τηλεοπτικοὺς σταθμούς, ἀκόμη καὶ ἐγκαταστάσεις νεανικῶν κινήματων, ὅπως τὶς ἐγκαταστάσεις τοῦ Σώματος Ἑλληνίδων Ὁδηγῶν (ΣΕΟ) στὴ Βάρη.

Ὑπάρχει μιὰ ἀνεξήγητα εὐκόλη πρόσβαση (κυρίως τῶν παραθρησκευτικῶν ὁργανώσεων) σὲ ὅλα τὰ

μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως. Στὰ πραγματοποιούμενα σεμινάρια τοὺς βρίσκουν ὑποστήριξη, κάλυψη καὶ προβολὴ ἀπὸ τὶς κατὰ τόπους δημόσιες καὶ δημοτικὲς κυρίως ἀρχές.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ γκουρουϊτικὴ ὁργάνωση Μπράχμα Κουμάρις ποὺ κατόρθωσε νὰ παγιδεύσει τὸ Πανεπιστήμιο, τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ τὸν ἴδιο τὸν Ὑπουργὸ Περιβάλλοντος, Χωροταξίας καὶ Δημοσίων Ἔργων καὶ νὰ πραγματοποιήσει «Συμπόσιο» μὲ θέμα «Ἐπιστήμη, τεχνολογία καὶ περιβάλλον» (Ἰανουάριος 1990) στὸ κτίριο τοῦ παλαιοῦ Πανεπιστημίου, στὴν Πλάκα.

Συνήγοροι τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ φαινομένου, τῆς προβολῆς τῶν ὁργανώσεων αὐτῶν, ἐμφανίζονται πανεπιστημιακοί, ἐπιστημονικοὶ καὶ πνευματικοὶ παράγοντες τῆς χώρας μας, οἱ ὁποῖοι μὲ ἄρθρα ἢ γνωματεύσεις τοὺς «περνοῦν» στὸ κοινὸ θέσεις καὶ ἀπόψεις τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν ποικιλιωνύμων ὁργανώσεων. Δημοσιεύθηκε π.χ. ἄρθρο - γνωμάτευση καθηγητοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει ὅλες συλλήβδην τὶς ὁμάδες καὶ αἱρέσεις —ἐξεπρνοῦν τὶς 500— ὡς θρησκευτικὲς μειονότητες, ἀκόμη καὶ ἐκείνες ποὺ τὸ Εὐρωκοινοβούλιο χαρακτήρισε καταστροφικὲς γιὰ τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα καὶ γι' αὐτὸ κάλεσε τὶς χῶρες - μέλη σὲ ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισή τους (Ψήφισμα 1984). Ὁ κ. καθηγητὴς ζητεῖ ἀνάλογη ἀναθεώρηση καὶ προσαρμογὴ τῶν σχετικῶν νόμων περὶ προσηλυτισμοῦ.

Ἐπίσης συγκροτοῦνται ὁμάδες «ὑποστήριξης» τῶν αἱρέσεων καὶ παραθρησκευτικῶν, ὅπως π.χ. ἡ ὁμάδα «SOS ρατσισμός», ἡ ὁποία στοὺς στόχους τῆς περιλαμβάνει ἀγῶνες γιὰ πλήρη νομοθετικὴ ἐλευθερία ὁπαδῶν θρησκευτικῶν καὶ ἄλλων ὁμάδων. Στὴν γενικὴ αὐτὴ τάση «ὑποστήριξης» ἐμπλέκεται συχνὰ καὶ ἡ «Διεθνὴς Ἀμνηστία» ποὺ προφανῶς συχνὰ παγιδεύεται ἀπὸ τὶς ὁργανώσεις αὐτές. Αὐτὸ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι πολλὲς παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις εἶναι παγκόσμιες μὲ αὐστηρὴ ἱεραρχικὴ δομὴ, εἰδικὴ «ὑπηρεσία ἀσφαλείας» ποὺ ἀσχολεῖται συστηματικὰ μὲ κάθε ἄτομο ἢ ὁμάδα ποὺ ἀσχετῇ κριτικὴ, ἢ ἀποτελεῖ ἐμπόδιο στὴν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τους. Ἡ «ὑπηρεσία ἀσφαλείας» χρησιμοποιοῦ τὰ τελειότερα μέσα κατασκοπείας, χωρὶς ἠθικὲς ἀναστολές, γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ ἐξουδετέρωση κάθε κινδύνου. Ἀκόμη

και Θεολόγοι καθηγητές έπασαν θύματα μιās τέτοιας προπαγάνδας.

Προφανώς στόχος αυτών των θέσεων είναι ή αποδυνάμωση του Συντάγματος από τὰ σχετικά άρθρα που κατοχυρώνουν την θρησκευτική ελευθερία των Έλλήνων έναντι της θάναυσης παραβίασεως της θρησκευτικής συνειδήσεως από μέρους τέτοιων ομάδων.

Σε Συντάγματα άλλων χωρών, υπάρχει νομοθετική κάλυψη σχετική με την προστασία της «θρησκευτικής ειρήνης» των πολιτών ενώ στη χώρα μας κάθε αναφορά στην κατοχύρωση του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας της πλειοψηφίας από βίαιη επέμβαση στη θρησκευτική συνείδηση εκ μέρους της παραθρησκείας, θεωρείται μισαλλοδοξία.

«Δούρειο Ίππο» της παραθρησκείας αποτελεί και γνωστή «οϊκολογική κίνηση» ή όποια φιλοξενεί στα προγράμματα του ραδιοφωνικού της σταθμού, σε πολλές έκδομές, οργανώσεις όπως ή «Αρμονική Ζωή, ή Νέα Ακρόπολις, ή Σαπεντόλοτς, ή Γνωστική Ανθρωπολογία κ.ά. Οι οργανώσεις αυτές εκπέμπουν και διαφημίζουν ινδουϊστικές δοξασίες, μηνύματα της «Νέας Έποχης» κ.λπ. και κατ' αυτό τον τρόπο παγιδεύονται ανύποπτοι ακροατές σε ξένα δόγματα και κοσμοθεωρίες. Καταγγέλλεται ακόμη πώς δίδονται από ραδιοφώνου συμβουλές σε ακροατές που τηλεφωνούν και αναφέρουν το πρόβλημά τους, από ανεπίκευτους γκουρού ή «δασκάλους», που στηρίζονται αποκλειστικά και μόνο στις παραθρησκευτικές τους δοξασίες, ενάντια σε συγκεκριμένες ιατρικές γνωματεύσεις και θεραπευτική αγωγή, ακόμη και αν πρόκειται για σοβαρώτατα προβλήματα υγείας, που απαιτούν άμεση κλινική βοήθεια. Έτσι απειλείται και αυτή ή ζωή ανύποπτων πολιτών. Μία «θρησκεία» που απειλεί τη ζωή ενός ανθρώπου λογίζεται καταστροφική και ή πολιτεία είναι υποχρεωμένη από το Σύνταγμα να προστατεύσει τους πολίτες της και όχι να κατοχυρώσει την ελεύθερη δραστηριότητα τέτοιων καταστροφικών ομάδων.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή, για την άμυνα των πιστών και του ανύποπτου κοινού γενικώτερα, απαιτείται ή δραστήρια κινητοποίηση της πολιτείας και της Έκκλησίας με την προσωπική συμμετοχή του κάθε πολίτη ξεχωριστά.

Την ειδική επιτροπή που ασχολήθηκε με το πρόβλημα στα πλαίσια του Σεμιναρίου Πίστεως απασχόλησαν οι οργανώσεις:

α) Αρμονική Ζωή, β) Ίνστιτούτο Παραψυχολογίας Αθηνών, γ) Παραψυχοκοινωνιολογική εταιρία, δ) Διεθνές Πανεπιστήμιο Μπράχμα Κουμάρις, ε) Ένωτική Έκκλησία του Σ. Μ. Μούν, στ) Κέντρο Προ-

γραμματισμού Ζωής, ζ) Πανελλήνιο Κέντρο Γνωστικών Σπουδών, η) Self Realisation Fellowship του Παραμαχάμσα Γιογκανάντα, θ) Silva Mind Control κ.ά. που συνιστούν το σκηνικό της παραθρησκείας στην Ελλάδα.

Τονίσθηκε ότι σε πολλές οργανώσεις γίνεται εύρύτερη χρήση του σέξ για προσηλυτισμό και για τον έλεγχο της προσωπικής ζωής των όπαδών.

Αναφέρθηκαν περιπτώσεις ομάδικών όργίων (group sex), βιασμών, όμοφυλοφιλίας και αίμομιξίας που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες οργανώσεις σαν αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας «προγραμματισμού» των μελών. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αναφέρθηκαν στις οργανώσεις: α) «Παιδιά του Θεού», β) «Ναός του Λαού», γ) ή κίνηση του Μπαγκδάν Ραζνίς κ.ά.

Ακόμη αναφέρθηκαν περιπτώσεις σεξουαλικής στέρησης με στόχο τη χειραγωγή των όπαδών, στην «Ένωτική Έκκλησία» του Σαν Μιούνκ Μούν και περιπτώσεις «τελετουργικού σέξ», Τάντρα Γιόγκα σε πολλές ομάδες (Πανελλήνιο Κέντρο Γνωστικών Σπουδών κ.ά.). Αναφορικά με το πρόβλημα που δημιουργείται από την εγκατάσταση του στρατηγείου των «Μαρτύρων του Ίεχωβά» στον Έλαιώνα Θηβών, αναφέρθηκε ότι δέν ξεπουλιέται ή Έλληνική γή μόνο στην εταιρία του Μπροϋκλιν. Πολλές παραθρησκευτικές οργανώσεις αγοράζουν χιλιάδες στρέμματα ελληνικής γής για να εγκαταστήσουν βάσεις προσηλυτισμού και εκπαιδεύσεως των όπαδών τους. Συγκεκριμένα αναφέρονται:

1) Η όργάνωση Αρμονική Ζωή του Ρ. Νάτζεμ με το κτήμα «Μυρινούντα» στο Πόρτο Ράφτη.

2) Η όργάνωση Υγεία - Οϊκολογία του Κ. Παπανικόλα στην Παλήνη.

3) Το Κέντρο Οίβετανικών Σπουδών και διαλογισμού στο Μαύρο Βουνό Κορινθίας.

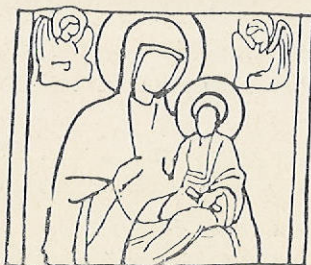
4) Ο Όμιλος Μελετών στην Ψάθα Μεγάρων.

5) Καταγγέλλθηκε ότι ή όργάνωση του λογιζόμενου «μεσσία» Παναγιώτη Τουλάτου διαπραγματεύεται την εγκατάσταση κοινόβιου στη Λακωνία σε τεράστια έκταση, που προσφέρεται από όπαδο της όργάνωσης.

6) Η όργάνωση Σατυανάντασραμ στην Παιανία και πολλές άλλες.

(Συνεχίζεται)

Για ότι αφορά στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει να απευθύγεσθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», δδδς Ίωάννου Γεωργαδίου 14, 115 21 Αθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΟΔΗΓΗΤΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
'Αναπλ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

'Ο μεταβολισμός τῆς εἰκόνας

Σε προηγούμενο τεύχος εἶχαμε ἐξετάσει τοὺς «πρακτικούς κανόνες» ἀναφορικά μὲ τὴ χρησιμοποίηση εἰκόνων καὶ μηνυμάτων σχετικά μὲ τὸν Τρίτο Κόσμο. Εἶχαμε μάλιστα τονίσει ὅτι ὁ «κώδικας συμπεριφορᾶς» στὸν ὁποῖο περιέχονταν αὐτοὶ οἱ κανόνες ἦταν πολὺ χρήσιμος γιὰ ὁποιοδήποτε χῶρο καὶ ὁποιοδήποτε κόσμο¹.

Οἱ εἰκόνες ποὺ συνήθως προβάλλονται ἀπὸ τὸν Τύπο καὶ τὴν Τηλεόραση ὑποδεικνύουν πρότυπα ζωῆς καὶ ἐξωθοῦν στὴν ὁμοίωση, «θάνουν» ἰδέες ποὺ τείνουν πρὸς ὑλοποίηση. Οἱ εἰκόνες μᾶς διαμορφώνουν. Εἶναι δυνατό νὰ μιλάμε τελικὰ καὶ γιὰ ἓνα «μεταβολισμὸ τῆς εἰκόνας» στὴ διαδικασία αὐτῆς τῆς διαμόρφωσης, κατὰ τὴν ὁποία οἱ εἰκόνες ποὺ εἰσπράττουμε ἐσωτερικεύονται καὶ στὴ συνέχεια ἐξωτερικεύονται σὲ συγκεκριμένη μορφή συμπεριφορᾶς². 'Οδηγοῦν δηλαδή, σὲ ἀλλαγὴ συμπεριφορᾶς. Εἶναι λοιπὸν «ὀδηγητικές εἰκόνες» γι' αὐτὸ καὶ χρειάζεται πολλή προσοχή στὴν προβολή καὶ στὴ χρῆσή τους. Οἱ «παρενέργειες» ποὺ ἀπορρέουν δὲν εἶναι τίς περισσότερες φορές θετικές. 'Η ἐπιλογὴ λοιπὸν τῶν εἰκόνων πρέπει νὰ μᾶς προβληματίζει³.

Εἶναι στιγμὲς ποὺ ἔχω τὴν αἴσθηση ὅτι ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ἰδιότυπης «εἰκονομαχίας». Οἱ «εἰκόνες» ποὺ προσκυνᾶμε δὲν εἶναι αὐθεντικές. Εἶναι «τυφλοὶ ὀδηγοὶ» καὶ γνωρίζουμε ὅλοι ποὺ μποροῦν νὰ μᾶς ὀδηγήσουν (Ματθ. ιε' 14). Οἱ «κακὲς» εἰκόνες κυνηγᾶνε τίς «καλές». Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι κυκλοφοροῦν στὴν ἀγορὰ πολλὲς «εἰκόνες» ποὺ ἐπιζητοῦν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους τίτλους γνησιότητας ἐνῶ εἶναι ἀπλᾶ ψευδεπίγραφες ἢ καὶ κακὲς ἀπομιμήσεις.

'Επειδὴ, ὅμως, ἡ μίμηση —κατ' ἀντιστροφή τοῦ γνωστοῦ ἀριστοτέλειου ὀρισμοῦ— εἶναι συνήθως «τραγωδία», ἢ προβολὴ καὶ ἡ μίμηση στὴ συνέχεια προτύπων καὶ πράξεων μὴ «σπουδαίων καὶ τελείων» κατατάει τραγικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο μὲ ἀποτελέσματα ὀλέθρια καὶ καταστρεπτικά. 'Επείγει λοιπὸν ἡ ὑπόθεσις ἡ πρὸς τὸν ὅτι σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα ζωῆς, εἰ-

κότως ποὺ θὰ μᾶς ὀδηγήσουν νὰ «εἰκονίσουμε» ἑμεῖς στὴ ζωὴ μας τ' ἀφανέρωτα ἐκ πρώτης ὄψεως μὰ γραμμένα βαθεῖα στὸ εἶναι μᾶς χαράγματα.

Οἱ μητέρες...

Σήμερα δὲν εἶναι δυνατό ν' ἀναφερθοῦμε σὲ ὅλα ὅσα μποροῦν νὰ ὑποδειχτοῦν. Συμβαίνοντα ὅμως γύρω μᾶς ὀδήγησαν νὰ πραγματοποιήσουμε μιὰ σκέψη ποὺ ἀπὸ καιρὸ μᾶς γυροφέρνει. 'Η παγκόσμια ἡμέρα τῆς μητέρας ποὺ γιορτάζεται μέσα στὸ μῆνα Μάιο (δεύτερη Κυριακὴ) μᾶς «ἀναγκάζει» νὰ φέρουμε μπροστά μας μιὰ ὁδηγητικὴ εἰκόνα σπάνιας ἀξίας καὶ ἀκτινοβολίας. Τέτοιες ἡμέρες ποὺ τόσος λόγος γίνεται γιὰ τίς μητέρες, τόσες πρωτοβουλίες ἀναλαμβάνονται γιὰ νὰ τὴν τιμήσουν, τόσα δῶρα προσφέρονται γιὰ ν' ἀναπληρώσουν τίς τόσες δωρεὲς ποὺ ἡ ἴδια προσφέρει στὰ παιδιὰ της, στὸν ἄντρα της καὶ στὴν οἰκογένειά της γενικότερα, μὲ πολλὴ ἀγάπη στρεφόμαστε στὸ πρόσωπό της ποὺ σὰν εἰκόνα φωτίζει τὸ δρόμο μᾶς καὶ μᾶς καθοδηγεῖ μὲ τὴν εὐχή της, τὴ συμβουλὴ της, τὸν καλὸ της λόγο.

... καὶ ἡ Μητέρα

Αὐτές, ὅμως, τίς ὥρες μιὰ ἄλλη μορφή μᾶς ἔρχεται στὸ νοῦ καὶ μᾶς παραστέκεται. Βλέπετε, ἑμεῖς οἱ Χριστιανοὶ συνειδητοποιοῦμε σιγὰ σιγὰ ὅτι δίπλα στὴ φυσικὴ μᾶς μητέρα ποὺ ἐπικαλούμαστε αὐθόρμητα σὲ κάθε κίνδυνο, τὸ ἴδιο αὐθόρμητα καταφεύγουμε καὶ στὴν Παναγία Μητέρα. Παρατηρεῖται τὸ «ἀφύσικο» φαινόμενο παιδιῶν μέ... δύο μητέρες. Βέβαια, ἂν τὸ καλοσκεφτοῦμε, τί πιὸ φυσικὸ νὰ ἔχουμε μητέρα τὴ μητέρα τοῦ πρωτότοκου ἀδελφοῦ μᾶς, τοῦ Χριστοῦ! Κι ἂν ἡ ἴδια εἶναι εἰκόνα ὀδηγητικὴ, αὐτὸ συμβαίνει γιὰτις ὡς 'Οδηγητριά μᾶς καθοδηγεῖ πρὸς σωτηρίαν. Δὲν ἀρκεῖται ὅταν καταφεύγουμε σ' αὐτὴν νὰ μονοπωλήσει τὴ σχέση μᾶς μαζί της.

Στὸν εἰκονογραφικὸ τύπο τῆς 'Οδηγήτριας, ἡ Παναγία κρατᾷ στὸ ἀριστερὸ της χέρι τὸ θεῖο Βρέφος, μὲ τὸ δεξιὸ της ὅμως δείχνει τὸν Κύριο 'Ιησοῦ. 'Η

Παναγία είναι δραμοδείκτης, αυτή που δείχνει τον Δρόμο, τον Σωτήρα Χριστό και συνιστά με την εκπραστική της κίνηση ν' ακολουθήσουμε τον αληθινό δρόμο της ζωής. Αυτόν δηλαδή, που είπε «Εγώ είμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάννου ιδ' 6). Όταν κοιτάζω αυτή την εικόνα με τὸ χέρι τῆς Παναγίας νὰ δείχνει τὸν Χριστὸ ἀσυναίσθητα μοῦ ἔρχονται στὸ νοῦ τὰ λόγια τῆς ἀπὸ τὴν διήγηση γιὰ τὸ γάμο τῆς Κανᾶ ποὺ ἀπηλύθινε τοὺς διακόνους: «Ἔ, τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε» (Ἰωάννου β' 5)⁴.

Ἡ Παναγία ὡς σύμβουλος

Με τὴν ἀποστροφή τῆς αὐτὴ δάνει τὰ πράγματα στὴ θέση τους. Πρῶτα ὁ Χριστὸς! Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι σὲ ὅσους τὴν ἐπικαλοῦνται κραυγάζοντας «κλῖνον τὸ οὖς σου» δὲν προστρέχει καὶ δὲν εἶναι βοήθεια τῶν πρὸς αὐτὴν προσ-τρεχόντων. Ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὴν Παράδοση ὁ διαφωτιστικός, καθοδηγητικός, χειραγωγικός καὶ συμβουλευτικός Τῆς ρόλος. Καὶ μόνο τοὺς Παρακλητικούς Κανόνες εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ τὸν Ἀκάθιστο Ὑμνον νὰ ἀνατρέξουμε, θὰ διαπιστώσουμε τὴ διάχυτη πεποίθηση τῶν Ὁρθόδοξων πιστῶν στὸν συγκεκριμένο αὐτὸ ρόλο τῆς Κυρίας Θεοτόκου.

Ἡ Παναγία εἶναι ἡ φωτοδόχος λαμπάδα ποὺ καυθαίνει τὰς φρένες τῶν πιστῶν, ἐξέλκει ἀπὸ τὸ θυθὲ τῆς ἀγνοίας, φωτίζει πολλοὺς ἐν γνώσει καὶ ὁδηγεῖ πρὸς γνώσιν θεϊκὴν ἅπαντας, ὄντας ὁδηγὸς σωφροσύνης. Αὐτὴ εἶναι ποὺ νοθετεῖ τοὺς συληθέντας τὸν νοῦν καὶ τοὺς ἐπαναφέρει στὸ σωστὸ δρόμο.

Αὐτὴ ἡ πεποίθηση δὲν ἀποτυπώνεται μόνο σὲ ὕμνους καὶ τροπάρια. Ὅλοι οἱ πιστοὶ ἔχουν ἐμπειρία αὐτῆς τῆς ἄμεσης παρέμβασης καὶ δράσης τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ.

Θὰ ἤθελα σήμερα νὰ ἀναφερθῶ σὲ ἓνα περιστατικό τέτοιας συμβουλευτικῆς δράσεως τῆς Παναγίας. Μοῦ εἶχε προξενήσει μεγάλη ἐντύπωση, ὅταν στὴν ἀρχὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς «Συμβουλευτικῆς Ποιμαντικῆς» συγκέντρωσα ὕλικό γιὰ νὰ ἐπεξεργασθῶ μία παράγραφο τῶν παραδόσεών μου με τίτλο: Ἡ Παναγία ὡς σύμβουλος. Μελετοῦσα μὲ πολλὴ προσοχὴ διογραφίες καὶ κείμενα Γερόντων ποὺ ἀνῆκαν στὸν εὐρύτερο χῶρο τοῦ φαινομένου ποὺ χαρακτηρίζεται ὡς «Πνευματικὴ Γεωγραφία».

Στὰ χέρια μου εἶχα τὸ βιβλίον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σωφρονίου, Ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης. Εἶχα ἤδη ἀναγνώσει τίς πρῶτες σελίδες, τίς ἀναφορὲς στὴν πρώτη θεία κλήση γιὰ τὸ μοναστικὸ ἀγῶνα τοῦ Σιλουανοῦ — Συμεὼν ἦταν τὸ κοσμικὸ του ὄνομα — καὶ πῶς ἐσθῆνε σιγὰ σιγὰ αὐτὴ ἡ κλήση μέσα στὸ θόρυ-

βο τῆς νεανικῆς ζωῆς καὶ εἶχα φθάσει στὸ σημεῖο ποὺ ὁ συγγραφέας διηγεῖται πῶς ὁ Θεὸς ποὺ τὸν ἐξέλεξε, τὸν ἐκάλεσε καὶ πάλι μ' ἓνα ὄραμα.

Μήτηρ Θεοῦ «Ἡ Ὁδηγήτρια».

Διὰ χειρὸς Φωτίου Κόντογλου ἐν τῇ περιβοήτῃ πόλει τῶν Ἀθηνῶν 1954. Ἀνήκει: στὴ Δέσπω Κόντογλου - Μαρτίνου.

«Μιὰ μέρα, ἀφοῦ κατασπατάλησε τὸν χρόνο ὄχι μὲ σωφροσύνη, ἀποκοιμήθηκε ἐλαφρὰ καὶ ὄνειρεύτηκε κι εἶδε ἓνα φίδι νὰ σέρνεται μέσα του ἀπὸ τὸ στόμα του. Δοκίμασε μιὰ φοβερὴ ἀηδία καὶ τινάχτηκε πάνω, ὅποτε ἀκούει μιὰ φωνὴ νὰ τοῦ λέει:

Κατάπιες στὸ ὄνειρό σου φίδι καὶ δὲν σοῦ ἄρεσε. Τὸ ἴδιο δὲν μοῦ ἄρέσει κι ἐμένα νὰ βλέπω τὰ ἔργα σου.

Ὁ Συμεὼν δὲν εἶδε κανένα, ἄκουσε μόνο μιὰ φωνή, τελείως ἀσυνήθιστα γλυκεῖα καὶ ὡραία. Ἡ ἐνέργειά τῆς ὑπῆρξε ὁμῶς συγκλονιστικὴ. Ὁ Γέροντας πίστευε χωρὶς ν' ἀμφιβάλλει καθόλου πῶς ἦταν ἡ φωνὴ τῆς ἰδίας τῆς Θεοτόκου. Μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του εὐχαριστοῦσε τὴ Θεομήτορα, γιατί δὲν τὸν σιχάθηκε, ἀλλὰ εὐδόκησε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ ἡ ἴδια καὶ νὰ τὸν σηκώσει ἀπὸ τὴν πτώση. Ἔλεγε:

Τώρα βλέπω πόσο σπλαχνίζονται τὸν λαὸ ὁ Κύριος καὶ ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Σκεφθῆτε, ἡ Θεομήτωρ

ήλθε από τους ουρανούς να με συμβουλευθεί, ενώ ήμουν νέος και άμαρτωλός.

Τὸ ὅτι δὲν ἀξιώθηκε νὰ δεῖ τὴν Δέσποινα, τὸ ἀπέ- διδε στὴ ρυπαρότητα, μέσα στὴν ὁποία θρiscόταν τότε.

Αὐτὴ ἡ δευτέρη κλήση εἶχε σὰν πρῶτο ἀποτέλε- σμα τὴ ριζικὴ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς του, πού εἶχε πάρει στραδὸ δρόμο. Ὁ Συμεὼν αἰσθάνθηκε θαθεῖα ντροπὴ γιὰ τὸ παρελθόν του καὶ ἄρχισε νὰ μετανοεῖ θερμὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Γεννήθηκε μέσα του ἡ πικρὴ γεύ- ση τῆς ἁμαρτίας, κι αὐτὸ ἔλλαξε τὴ στάση του ἀπέ- ναντι σ' ὅλα τὰ πράγματα»⁵.

Παρθένε χειραγωγήσον...

Πόσες φορές δὲν εἴμαστε ἀπελπισμένοι γιὰ ὁποια- δήποτε ἀλλαγὴ δική μας ἢ τῶν παιδιῶν μας, φυσικῶν καὶ πνευματικῶν. Αἰσθανόμαστε ἀδύνατοι νὰ ἐπέμβου- με, ὁ λόγος μας εἶναι ἀνίκανος νὰ κινήσει τὸν συνο- μιλητὴ μας πρὸς ὁποιαδήποτε κατεύθυνση. Τὸ «κακὸ» εἶναι ὅτι πολλὲς φορές οἱ ἄνθρωποι ἀπευθύνονται σὲ μᾶς πιστεύοντας στὶς δυνατότητές μας καὶ ἀγνοώντας τὶς ἀδυναμίες μας, ὅτι δὲν μπορούμε δηλαδὴ νὰ βοη- θήσουμε καίρια καὶ οὐσιαστικά.

Ἐκεῖνες τὶς στιγμὲς δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρυνόμα- στε. Βρισκόμαστε ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς θρiscόταν, πρὸς στιγμὴ, ἀδύναμος ἐπάνω στὸ Σταυρὸ καὶ ὑπέδειξε νέες σχέσεις πού θὰ μπορούσαν νὰ λειτουργήσουν ἀντιδοτι- κά. Ὁ λόγος Του ἀπευθυνόταν στὴ μητέρα του καὶ τὸν ἀγαπημένο του μαθητὴ: «γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. ... ἴδε ἡ μήτηρ σου» (Ἰωάννου ιθ' 27).

Ὁ λόγος μας, παρακλητικὸς, μπορεῖ νὰ ἀπευθυ- νθεῖ στὴν Παναγία Μητέρα γιὰ νὰ χειραγωγήσει: Ἐ- κείνη τὰ παιδιά μας καὶ νὰ τὰ ὁδηγήσει πάλι στὸ Χρι- στό, τὴ μοναδικὴ ὁ δ ἡ γ η τ ι κ ῆ ε ἰ κ ὀ ν α, «ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου» (Κολοσσαεῖς α' 12) καὶ ὁδὸς πού ὁδηγεῖ πρὸς τὸν Πατέρα. «Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ» (Ἰωάννου ιδ' 6)⁶. Ἔτσι ἐντασσόμαστε ὅλοι στὴ μεγάλη οἰκογέ- νεια τοῦ Θεοῦ ἐναλλασσόμενοι σὲ ποικίλους καὶ διαφό- ρους οἰκογενειακοὺς ρόλους. Μοναδικὸ μας μέλημα εἶ- ναι νὰ κάνουμε τὸ θέλημα τοῦ Πατέρα πού συνιστᾷ προϋπόθεση αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐνταξῆς. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς εἶπε: «ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτὸς μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστὶν» (Ματθαίου ιδ' 50)⁷.

Ἐμεῖς, δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε τίποτε ἄλλο αὐτὴν τὴν ὥρα ἀπὸ τὸ νὰ ἀπευθυνθοῦμε στὴν Παναγία μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου τοῦ μικροῦ ἐσπερινοῦ τοῦ Σαβ- δάτου καὶ νὰ Τῆς ποῦμε: «... Παρθένε χειραγωγήσον πρὸς τὴν μακαρίαν ἀντίδοσιν»!

Ἔτσι ὁδηγημένοι ἀπὸ εἰκόνα σὲ εἰκόνα καὶ ἀπο-

κρυπτογραφώντας διαδοχικὰ τὸ μήνυμά τους, μπορού- με τελικὰ νὰ βροῦμε τὸν ἀσφαλῆ δρόμο τῆς ἐπιστρο- φῆς, νὰ σταθοῦμε μπροστὰ στὴν Πύλη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ νὰ εἰσεέλθουμε στὴ Βασιλεῖα.

1. «Ὁ Ἐφημέριος», Ἰούλιος, Αὐγούστος 1990, σ. 210, 240 - 241. Τὸ σημερινὸ ἄρθρο συνεχίζει καὶ ὁλοκληρώνει μί- α π ο ι κ η π ρ ο σ ῆ γ γ ι σ η τῶν «εἰκόνων» πού συνήθως προβάλλονται στὴν κοινωνία μας ἀπὸ τὰ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας (ραδιόφωνο, τηλεόραση, τύπο, διαφήμιση κ.ἄ.). Ἐνα πρῶτο ἄρθρο μας μὲ τίτλο «Εἰκόνες καὶ εἰκόνες» δημοσιεύθηκε στὰ τεύχη 1/15 Ἰανουαρίου καὶ 15 Ἰουνίου (σ. 16-18, 184-185). Ἐνα δεύτερο «Εἰκόνες καὶ μηνύματα» στὰ τεύχη 1/15 Ἰουλίου καὶ 1/15 Αὐγούστου 1990 (σ. 208-210, 240-242).

2. Τὸν ὁρο δανείζομαι ἀπὸ τὸν τίτλο ἐκθεσης τοῦ ζωγρά- φου Τανιμανῖδη «Ὁ μεταβολισμὸς τῆς εἰκόνας - 1990», πού ἔγινε στὴν Παναγοθήκη Πιερίδων τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1991.

3. Ὁ Παρατηρητής, στὴν «Καθημερινή» τῆς 24ης Ἰουλίου 1990, εἶχε ἐπισημάνει τὶς «παρενέργειες» τέτοιου τύπου «εἰ- κόνων» καὶ «μηνυμάτων» καὶ περιέμενε ὅτι οἱ «πνευματικοὶ μας ταγοί» — οἱ κοινωνιολόγοι καὶ οἱ ψυχολόγοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπι- κοινωνιολόγοι — θὰ εἶχαν «εὐαισθητοποιηθεῖ» καὶ θὰ εἶχαν ἤδη ἀσχοληθεῖ μὲ τὰ προβλήματα τῶν παρενεργειῶν καὶ μὲ τὰ «παράστα» αὐτὰ στὶς ἐπικοινωνίες. Ἐλῶν νὰ πιστεῖω ὅτι ἡ σειρά τῶν ἄρθρων στὸν «Ἐφημέριο» ἔδειξε ἀρκούντως αὐτὸν τὸν προβληματισμό. Βλ. καὶ ὅσα ὁ ἐπικουρος καθηγητὴς Κοι- νωνιολογίας στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν κ. Νικόλαος Χ. Τά- τσης ἔγραψε σχετικὰ μὲ τὶς δυνατότητες τῶν συγχρόνων μέ- σων ἐπικοινωνίας μὲ ἀφορμὴ τὴν «πρωτότυπη ἐμπειρία» πού εἴχαμε ὅλοι κατὰ τὴν μετάδοσιν εἰδήσεων γιὰ τὸν πόλεμο τοῦ κόλπου ἀπὸ τὸ CNN («Ἡ Καθημερινή» 15 Φεβρουαρίου 1991: «Τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τοῦ CNN»).

4. Γιὰ τοὺς κυριώτερους τύπους τῆς Θεοτόκου βλ. λήμμα τοῦ Κ. Καλοκύρη, «Μαρία» (Εἰκονογραφία), στὴν Θ.Η.Ε. τ. 8, 1966, σσ. 685 - 707 (Ἡ Ὁδηγήτρια, σσ. 688). Παναγία Ὁδηγήτρια παριστάνει καὶ τὸ σχέδιον πού ἀποτυπώνουμε στὴν προμετωπίδα τοῦ ἄρθρου. Προέρχεται ἀπὸ τὸν χειρόγραφο φαλ- τήρα HAMILTON τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου. Χαρακτηρι- στικὴ εἶναι ἡ περιγραφὴ τέτοιαις φορητῆς εἰκόνας ἀπὸ τὸν ἱ. Φώτιον στὴ δέκατη ἑβδόμη ὁμιλία του πού ἔγινε στὸ νὰὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐνώπιον τῶν αὐτοκρατόρων Μιχαὴλ τοῦ Γ' καὶ Βασιλείου τοῦ Α' τὴν 29η Μαρτίου τοῦ 867 (Μ. Σάββα- το), «ὅτε τῆς Θεοτόκου ἐξεκονίσθη καὶ ἀνεκαλύφθη μορφή» καθὼς ἀναγράφεται στὴν ἐπιγραφὴ τῆς ὁμιλίας. «Καὶ ὁ Μι- χαὴλ καὶ ὁ Φώτιος εἰς τὰς σφραγίδας τῶν εἰχόν ἀποτυπώσαι τὴν μορφήν τῆς Θεοτόκου τῆς Ὁδηγήτριας». Τὰ σχέδια καὶ τὴν ὁμιλία βλ. στὸν Βασιλεῖον Λαοῦρδα, Φ ω τ ί ο υ Ὁ μ ι - λ ί α ι, Ἐκδόσεις κειμένων, εἰσαγωγὴ καὶ σχόλια, στὸ ὑπ' ἀριθ. 12 Παράρτημα τῶν «Ἑλληνικῶν», Θεσσαλονικῆ 1959 (Πίναξ IV, σ. 164 - 172* σ. 91-93* [60*] καὶ 257).

5. Ἀρχιεπίσκοπος Σαφρονίου, Ὁ Ἀ γ ί ο ς Σ ι λ ο υ α - ν ὸ ς ὁ Ἀ θ ω ν ί τ η ς (1866 - 1938), μετάφραση ἀπὸ τὰ Ρωσικά, Ἔσσεξ Ἀγγλίας, Ἱ. Μονὴ Τμήλου Προδρόμου, 1990, σ. 13-14.

6. Περισσότερα γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ὡς ὁδηγητι- κῆς εἰκόνας, βλ. σὲ εἰσήγησή μου στὸν τιμητικὸ τόμο γιὰ τὰ 70 χρόνια τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἀ ξ ί ε ς κ α ι π ο λ ι τ ι σ μ ὸ ς, Ἀθήνα, Ἐκδ. «Τῆνος» 1991 μὲ τίτλο: «Προσωπικὰ καὶ πνευματικὰ μέσα γιὰ τὴ δη- μιουργικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ χάους».

7. Γιὰ τὴ σημασίαν τῆς «πνευματικῆς συγγενείας» μὲ τὸ Χριστὸ ἀκόμη καὶ τῆς Θεοτόκου, βλ. ὠραϊότερες σελίδες στη- ριγμένες στὴν πατερικὴ παράδοση, στὴν ἀξιόλογη διδακτορι- κὴ διατριβὴ τῆς Ἀμαλίας Σπουράκου - Εὐθυμιάδου, Ἡ Π α ν α γ ί α Θε ο τ ὶ κ ο ς τύ π ο ς χ ρ ι σ τ ι α ν ῆ ς ἁ γ ι ὸ τ η τ ο ς, Ἀθήναι 1990, σ. 394 - 406. Ἡ συγγραφεὺς ἔχει μάλιστα ὡς προμετωπίδα τοῦ βιβλίου τῆς τὸ ἱεῖχος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ «Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες» [κ' 21]. Ὁ Ὁριγένης λέγει χαρακτηριστικά: «προκυρτὰ ἡ κατὰ Θεὸν συγγένεια τῆς κατὰ σάρκα» (β.π.π. σ. 395).

ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΕ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟ "ΓΕΡΟΝΤΑ," *

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ
θεολόγου - διευθυντοῦ Γυμνασίου

Εἶναι συγκινητικὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κατοίκων διαφόρων περιοχῶν τῆς χώρας «νὰ ἀνακαλέσουν τὰς Μούσας εἰς τὴν πατρίδα των». Τὸ παράδειγμα τους μιμοῦνται καὶ πολλὰς μονές. Ἔτσι, τὸ 1837, τὸ ἡγου-μενοσυμβούλιο τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν Αἰγιαλείας, ἀπο-τελούμενο ἀπὸ τὸ Μελέτιο Ροδῆλο, ἡγούμενο, καὶ τοὺς Παφνούτιο Ρούδαλη καὶ Βενέδικτο Χριστόπουλο ἢ Μαυροϊωάννου, συμβούλους, πέτυχε τὴν ἱδρυση ἑλλη-νικῶν σχολείων στὸ μοναστήρι. Μὲ τὴ λειτουργία του ἐξυπηρετοῦνταν τόσο θραχυπρόθεσμοι, ὅσο καὶ μακρο-πρόθεσμοι σκοποί. Μοναχοὶ ποὺ λόγῳ τῆς ἀγραμμια-τοσύνης τους ἀποκλείονταν ἀπὸ τὴ διαχείριση τῆς μο-ναστηριακῆς περιουσίας τώρα μποροῦν νὰ μορφώνον-ται καὶ ἀνεμπόδιστα νὰ παίρνουν μέρος στὴ διοίκηση τῆς μονῆς.

Ἐπιπλέον, τὸ μοναστήρι πετύχαινε μὲ τὸ σχολεῖο τὴν ἀνανέωσή του. Παιδιὰ φτωχὰ, ὀρφανὰ καὶ ἀπρο-στάτευτα ἀπὸ τὰ γύρω χωριὰ ἢ καὶ ἀπὸ πιὸ μακριὰ, ποὺ φοιτοῦσαν στὸ σχολεῖο, συνδέονταν μὲ τοὺς μονα-χοὺς, συνήθιζαν τὸ περιβάλλον καὶ μερικὰ ἀποφάσι-ζαν νὰ περιδληθοῦν τὸ μοναχικὸ τριδώνιο.

Τὸ σχολεῖο τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ σχολεῖα ποὺ ἱδρύθηκαν καὶ λει-τούργησαν στὸ ἐλεύθερο πλεόν κράτος. Ἡ ἱδρυσή του θεωρεῖται γεγονός ἐξαιρετικῆς σημασίας, ἀν λάβει κα-νεὶς ὑπόψη του ὅτι σ' ὁλόκληρὴ τὴν ἐπικράτεια τὸ 1856 λειτουργοῦσαν 93 ἑλληνικὰ σχολεῖα ὅλα κι ὅλα. Τὸ σχολεῖο αὐτὸ ὑπὸ διάφορες μορφές καὶ μικρὲς ἢ μεγάλες διακοπὲς λειτούργησε 100 συναπτὰ ἔτη. Τὴ λειτουργία του θὰ τὴ δοῦμε σὲ τρεῖς περιόδους:

Α' περίοδος 1837-1888.

Τὸ πρῶτο σχολεῖο ποὺ ἱδρύθηκε στὴ μονὴ Ταξιαρ-χῶν φέρει τὴν προσωνομία «Ἑλληνικὸν Σχολεῖον». Ἡ δομὴ του καὶ ἡ λειτουργία του στηρίζονται στὸ νό-μο τοῦ 1836, τῆς Ἀντιβασιλείας. Ὁ νόμος αὐτὸς καθιέρ-ωρε ἐκπαιδευτικὸ σύστημα ποὺ σημάδεψε τὴν πνευ-ματικὴ ζωὴ τῆς χώρας σχεδὸν μέχρι σήμερα. Ἡ ὀνο-μασία τοῦ τύπου τοῦ σχολείου καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν

μαθημάτων του δὲ στηρίζεται σὲ ἑλληνικὲς ἐμπειρίες καὶ καταστάσεις. Ἀντίθετα, ἀποτελεῖ πιστὴ μίμηση Γερμανικῶν προτύπων, ὅπως ὅλο τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύ-στημα τῆς Ἀντιβασιλείας. Δὲ χρησιμοποιήθηκαν οἱ ὅροι ποὺ εἶχαν ἐπικρατήσει στὸν ἑλληνικὸ χῶρο, ὅπως κοινὸ σχολεῖο, Λύκειο, Ἀκαδημία κ.λπ. Ἀντὶ αὐτῶν ἐπικράτησαν μεταφράσεις ἢ προσαρμογές τῶν ἀντίστοι-χων Γερμανικῶν. Τὸ Ἑλληνικὸ σχολεῖο ἦταν τριτά-ξιον καὶ οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐγγράφονταν σ' αὐτὸ ὕστερα ἀπὸ ἐπιτυχεῖς εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις, ἀφοῦ τελείωναν πρῶτα τὴν τετάρτη τάξη τοῦ Δημοτικοῦ.

Ὁ νόμος τοῦ 1836 προσδιόριζε μὲ σαφήνεια ὅτι πρῶτιστος σκοπὸς τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἦταν ἡ προ-ετοιμασία τῶν μαθητῶν γιὰ τὴν εἰσαγωγή τους στὸ Γυμνάσιο. Τὸ σκοπὸ αὐτὸ ὑπηρετοῦσε τὸ ἀντικείμενον καὶ ἡ ἔκτασή του, καθὼς καὶ ὁ τρόπος διδασκαλίας τῶν μαθημάτων στὸ σχολεῖο αὐτό. Στὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ Σχολεῖο τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν ἀνέλαβαν νὰ διδάξουν δύο ἄξιοι ἱερομόναχοι, ὁ Δοσίθεος Ἀσημα-κίδης καὶ ὁ Μητροφάνης Οἰκονομόπουλος ἢ Οἰκονο-μίδης. Οἱ ἀνωτέρω διακρίνονται ὅχι μόνο γιὰ τὸ ἦθος τους ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ μόρφωσή τους. Ἡ διδασκαλία γινόταν ἀπὸ χειρόγραφα τῶν καθηγητῶν, μερικὰ τῶν ὁποίων σώζονται στὴ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς.

Τοῦ Δοσιθέου σώζεται πραγματεία χειρόγραφη γιὰ τὸν Ξενοφῶντα τὸν Ἀθηναῖο. Αὐτὴ εἶναι ἀξιόλογη, ἀφοῦ στὴν εἰσαγωγή της περιλαμβάνονται κρίσεις καὶ σχόλια ὧν ἐκείνων ποὺ ἔγραψαν μέχρι τότε γιὰ τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ ἔργο του. Ὡς βοήθημα γιὰ τὴ δι-δασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Ὑποσημειωτικῶν ὁ ἀνωτέ-ρω φαίνεται νὰ χρησιμοποιοῦσε τὴν «Ἐπιτομὴ τῶν Δογμάτων» τοῦ Ἀθανασίου Πάριου, ποὺ εἶχε ὁ ἴδιος ἀντιγράψει.

Τοῦ Μητροφάνη πάλι σώζεται χειρόγραφο σύγ-γραμμα μὲ τίτλο «Δογματικὴ Θεολογία», τὸ ὁποῖο φαί-νεται νὰ προέρχεται ἀπὸ ἀντιγραφή παραδόσεων κά-ποιου ἀπὸ τοὺς δασκάλους του. Οἱ δύο αὐτοὶ δάσκα-λοι ἔφεραν τὴν εὐθύνῃ γιὰ τὴ διδασκαλία στοὺς τρό-φιμους τοῦ σχολείου ὧν τῶν μαθημάτων, ἀφοῦ ὁ χα-ρακτήρας τῶν σχολείων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν θεω-ρητικὸς. Σύμφωνα μὲ τὸ νόμο τοῦ 1836 τὸ ὠρολόγιον

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 141 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 7 τεύχους.

πρόγραμμα των ελληνικών σχολείων περιελάμβανε τὰ ἑξῆς μαθήματα:

Τάξη:		Α'	Β'	Γ'
Ἀρχαία Ἑλληνικά	ὥρες	12	12	12
Σύνθεσις	»			3
Θρησκευτικά	»	2	2	2
(1. ἱστορία/κατήχησις/ἠθικὴ)				
Γεωγραφία	»	3	2	2
Ἱστορία	»	—	3	3
Μαθηματικά	»	3	3	—
Φυσικὴ/Χημεία	»	—	—	3
Φυσικὴ ἱστορία	»	3	3	—
Λατινικά	»	—	—	3
Γαλλικά	»	4	4	4
Καλλιγραφία	»	2	2	—
Σύνολο ὥρων διδασκαλίας:		29	31	32

Πέρα, λοιπόν, ἀπὸ τὰ θεωρητικὰ μαθήματα οἱ δύο ἱερομόναχοι ἐπωμίστηκαν τὸ θάρος τῆς εὐθύνης νὰ διδάξουν καὶ τὰ φυσικο - μαθηματικά. Γιὰ τὴ διδασκαλία τῶν Ἑλληνικῶν, τοῦ συντακτικοῦ καὶ τῆς γραμματικῆς οἱ δύο ἀνωτέρω ἱερομόναχοι - δάσκαλοι στὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν χρησιμοποιοῦσαν ὡς βοηθήματα τοὺς σωζόμενους στὴ διδλιοθήκη τοῦ μοναστηριοῦ 15 χειρόγραφους τόμους ἑξηγήσεων καὶ σχολίων. Τὰ ἔργα αὐτά, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἶναι τοῦ Παναγ. Παλαμᾶ, ἀφοῦ σώζονται στοὺς τόμους καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν τοῦ ἴδιου. Καμιά ἄλλη ἔνδειξη δὲν ὑπάρχει στοὺς τόμους αὐτοὺς γιὰ τὸ συγγραφέα.

Οἱ μαθητὲς τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν Γυμνασίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθίζονταν καὶ στὴν ἀνάγνωση ἐκκλησιαστικῶν κειμένων. Ὁ ὑπουργὸς Παιδείας Θρασ. Ζαῦμης, τὸ 1854, σὲ ἐγκύκλιό του ὀρίζει νὰ γίνεται στὰ σχολεῖα τοὐλάχιστον μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα ἀνάγνωση ἀκολουθιῶν, μηναιῶν, «καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἀφρόνως χλευαζομένης παρὰ τῶν δοκησι-σόφων ὀκταήχου»³⁻⁴. Ἡ ἀνάγνωση τῶν κειμένων αὐτῶν ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τῶν σχολείων ποὺ στεγάζονταν σὲ μοναστήρια ἦταν αὐτονόητη, ὅπως αὐτονόητος ἦταν καὶ ὁ τακτικὸς ἐκκλησιασμός τους. Γιὰ τοὺς μαθητὲς τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν σχολείων καὶ Γυμνασίων ἴσχυε ὁ ἐσωτερικὸς κανονισμός, ποὺ πρόβλεπε ἐκκλησιασμὸ τῶν μαθητῶν τίς Κυριακὲς καὶ τίς μεγάλες γιορτὲς μὲ εὐθύνη τῶν δασκάλων καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν σχολείων⁵.

3-4. Ἱστορ. Ἑλλήν. Ἔθνος, τ. II', σελ. 478 (6' στήλη).
5. Ὁς ἀνωτέρω, σελ. 478 (6' στήλη).

Πόσο χρονικὸ διάστημα διετελέσαν καθηγητὲς οἱ ἀνωτέρω δύο ἱκανοὶ ἱερομόναχοι στὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν εἶναι ἄγνωστο. Γνωστὸ εἶναι ὅτι καὶ οἱ δύο ἔγιναν ἐπίσκοποι (ὁ Μητροφάνης τὸ 1855 καὶ ὁ Δοσίθεος τὸ 1858) καὶ ἔτσι ἀπὸ τὸ μοναστήρι ἐφυγαν. Ἀκόμη γνωρίζουμε ὅτι τὸ 1864 τὸ νέο ἡγουμενοσυμβούλιο ἀποτελούμενο ἀπὸ τοὺς: Νικόδημο Νικολαΐδη, ἡγούμενο, Δανιὴλ Γουμποῦρο καὶ Συμεὼν Ἀδραμιᾶδη, Συμβούλους, διόρισε σχολάρχην στὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο τῆς μονῆς τὸν καταγόμενο ἀπὸ τὴν κοινότητα Βελλᾶ Αἰγιαλείας, ἀδελφὸ τῆς μονῆς, Ἀγαθάγγελο Νικολαΐδη, ἐπονομαζόμενο καὶ Γιάνναρη⁶. Ἀπὸ ἔντυπο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μαθαίνουμε ὅτι τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο αὐτό, καθὼς καὶ ἡ σχολὴ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ποὺ ὑπῆρχε στὸ μοναστήρι τῶν Ταξιαρχῶν, λειτουργοῦσε κανονικὰ καὶ ἀπρόσκοπτα⁷.

Τὸ 1876 τὸ Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν μὲ παρέμβαση τοπικῶν παραγόντων διόρισε καὶ πάλι ἑλληνοδιδάσκαλο στὸ σχολεῖο τῆς μονῆς τὸν ἱερομόναχο Ἀγαθάγγελο Νικολαΐδη, σύμβουλο, ποὺ διέθετε προσόντα μόνο φροντιστηρίου. Τότε, οἱ μοναχοὶ ποὺ εἶχαν πτυχία καὶ τίτλους ἀνωτέρους αὐτοῦ, διαμαρτυρήθηκαν ἔντονα καὶ ὑποχρέωσαν τὸν Ἀγαθάγγελο νὰ παραιτηθεῖ. Ὁ ἀνωτέρω ἀποχαιρετώντας τοὺς μαθητὲς του εἶπε ὅτι «πολὺ ἐπεθύμει νὰ τοὺς ὠφελήσῃ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμαθεν ὅτι τὸ συμβούλιον ἐνεργεῖ νὰ τὸν παύσῃ παραιτεῖται καὶ αὐτός». Ἐκείνη τὴν περίοδο σχολάρχης διετελέσε ὁ διακεκριμένος μοναχὸς Παφνούτιος Βασιλειάδης. Ἐνεκα ὅμως τῶν ἐσωτερικῶν τριβῶν στὸ μοναστήρι ὁ ἀνωτέρω φρόντισε νὰ διοριστεῖ καθηγητὴς στὸ Αἶγιο. Τὸν διαδέχτηκε στὴ θέση του ὁ λαϊκὸς Χαράλ. Ρέππας, φιλόλογος.

Πολλοὶ φιλομαθεῖς μοναχοὶ τὴν περίοδο ἐκείνη τελειώνοντας τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο τῆς μονῆς, εἶχαν τὴν ἐπιθυμία νὰ συνεχίσουν σπουδὲς στὸ Γυμνάσιο. Ἦσαν ὅμως ἀναγκασμένοι νὰ ἐγκαταλείψουν γιὰ μερικὰ χρόνια τὸ μοναστήρι τους καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν

6. Θεοδ. Παπαγεωργίου, ὅπου ἀνωτέρω, σελ. 62.

7. Στὸ ἔντυπο τοῦ 1883 «Οἰκονομολογικαὶ φλυαρίαι» ποὺ ἀναφέρεται στὴν κατάσταση τῆς μονῆς στὰ 1864 ἀναγράφεται ὅτι «ἀμφότεραι αἱ σχολαὶ ἡ τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ἡ ἑλληνικὴ τακτικῶς ἐξηκολοῦθον» (σελ. 14-15).

Μιχαὴλ Γαλανοῦ «ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφοροῦν καὶ οἱ δώδεκα τόμοι ἀπὸ τὸ μνημειώδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀληθινὸ θησαύρισμα γιὰ κάθε διδλιοθήκη. Ἐκδόση τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

στην Ἀθήνα ἢ σὲ κάποια μεγάλη ἐπαρχιακὴ πόλη. Αὐτὸ δημιουργοῦσε προβλήματα στὴ διοίκηση τοῦ μοναστηριοῦ καὶ κινδύνους στοὺς μοναχοὺς, ποὺ ἐγκατέλειπαν, ἔστω καὶ προσωρινά, τὸ φυσικὸ τους περιβάλλον. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τὰ ἡγουμενοσυμβούλια δίσταζαν νὰ δώσουν ἄδεια ἀπουσίας στοὺς μοναχοὺς τοὺς ἀκόμη καὶ γιὰ σπουδές. Ἡ μονὴ Ταξιαρχῶν προσπάθησε νὰ λύσει τὸ πρόβλημα μὲ ἄλλο τρόπο· στίς 2 Αὐγούστου 1880 ὑπέβαλε στὸ Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Παιδείας μακροσκελὲστατη ἀναφορά, στὴν ὁποία ζητοῦσε τὴ σύσταση Γυμνασίου στὴ μονή, γιατί, ὅπως ἰσχυρίζόταν, «ἀτοπον τὸ ἱεροδιακόνους, μοναχοὺς καὶ δοκίμους σπουδάζειν μετὰ παιδῶν δωδεκαετῶν» στίς πόλεις. Καὶ πρόσθετε ὅτι μὲ τὴν ἱδρυση Γυμνασίου στὴ μονή «αἴρεται ἡ ἐκ τῆς ὀψιμαθείας ἡμμάθεια, ἡ χείρων πολλάκις καὶ αὐτῆς τῆς ἀμαθείας». Τὸ Ὑπουργεῖο ἀπάντησε μὲ διπλωματικὸ τρόπο ὅτι τὸ αἶτημα ἀποτελεῖ ἀντικείμενο ἰδιαίτερης μελέτης, ὥστόσο ὅμως αὐτοὶ ποὺ ἐπιθυμοῦν ἀνώτερη ἐκπαίδευση μποροῦν νὰ ἐγγραφοῦν στὸ Γυμνάσιο Αἰγίου, γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ ὁποίου συνεισφέρει καὶ τὸ μοναστήρι.

Πράγματι ἀπὸ τὶς 26 Σεπτεμβρίου 1876 στὴν παλαιὰ Βοστίτσα (Αἶγιο) λειτουργοῦσε Γυμνάσιο μὲ ἐnergείες δουλευτῇ τῆς περιοχῆς. Σ' αὐτὸ φοιτοῦσαν τότε πάνω ἀπὸ 120 μαθητές, ποὺ προέρχονταν ἀπὸ τὴν ἐπαρχία τῆς Αἰγιαλείας, τὰ Καλάβρυτα καὶ τὴ Ρούμελη. Τὸ σχολεῖο ὅμως αὐτὸ στὰ 1880 κινδύνευε νὰ διαλυθεῖ λόγῳ τῆς περικοπῆς ἀπὸ τὴν κυβέρνηση Χαρ. Τρικοῦπη καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς μικρῆς ἐπιχορήγησής γιὰ τὴ λειτουργία του. Ἡ ἀψυχολόγητη αὐτὴ ἐnergεία προκάλεσε τὶς διαμαρτυρίες τοῦ κόσμου μὲ ἀποτέλεσμα ἡ τοπικὴ ἐφημερίδα «Σημερινοὶ Καιροὶ» στίς 2 Μαΐου 1880 νὰ ἐπικρίνει τὴν κυβέρνηση γιὰ τὴ μικροψυχία τῆς αὐτῆς⁹. Ἡ ἀνωτέρω αἴτηση τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν γιὰ ἱδρυση καὶ Γυμνασίου μέσα στὸ μοναστήρι στὸν κρίσιμο αὐτὸ χρόνο, ἀναμφισβήτητα, ἐνίσχυε τὴ θέση τοῦ Γυμνασίου τῆς Βοστίτσας, ποὺ κινδύνευε νὰ κλείσει «ἐνεκα ἐλλείψεως τετάρτης τάξεως» καὶ οἰκονομικῶν πόρων.

Γενικότερα οἱ κυβερνήσεις τῆς περιόδου ποὺ κάνουμε λόγο ἀπέφευγαν νὰ ἀγγίξουν τὰ θέματα παιδείας στὴ βάση τους καὶ στὴν ἔκτασή τους. Οἱ πολιτικοὶ σχηματισμοὶ ποὺ διαδέχονταν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο στὴν ἐξουσία ἐνδιαφέρονταν μόνο γιὰ τὰ μικροκομματικὰ ὀφέλη ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς προσφέρει τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ γιὰ τίποτε ἄλλο. Ἔτσι εἶναι δικαιολο-

γημένη ἡ διαμαρτυρία τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου τῶν ἐκπαιδευτικῶν ὧν τῶν βαθμίδων ποὺ διατυπώνεται στὰ 1873 γιὰ «τὴν ὑπάρχουσαν οἰκτρὰν κατάστασιν τῶν σχολείων καὶ διδασκάλων» καὶ γιὰ τὰ «ἄπειρα κακὰ, ὅσα ἐντεῦθεν πηγάζουσι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐλληνοπαίδων, τοῦ μέλλοντος τοῦ ἡμετέρου ἔθνους»⁹.

Ἡ οἰκτρὴ κατάσταση τῆς παιδείας τοῦ λαοῦ στὴν περίοδο ποὺ κάνουμε λόγο ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὰ στατιστικὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προκύπτει ὅτι σὲ πληθυσμὸ 1.679.775 κατοίκων τὸ 1879 λειτουργοῦσαν σ' ὁλόκληρὴ τὴ χώρα 167 ἐλληνικά σχολεῖα καὶ 22 Γυμνάσια¹⁰. Ἡ διεκδίκηση τῆς ἱδρυσης Γυμνασίου στὴ μονὴ Ταξιαρχῶν καὶ ἡ λειτουργία σ' αὐτὴ τριταξίου ἐλληνικοῦ σχολείου στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 19ου αἰῶνα μαρτυρεῖ τὴν ἐπιρροή, τὶς προοδευτικὲς τάσεις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἡγουμενοσυμβουλίων καὶ τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν γιὰ τὸ ἀγαθὸ τῆς μόρφωσης.

(Συνεχίζεται)

9. Ἱστορία Ἑλλήνων. Ἔθνος, τόμος ΙΓ', σελ. 490.
10. Ὡς ἀνωτέρω, σελ. 488.

ΟΙ ΑΝΑΣΤΗΜΕΝΟΙ

Στὴ μνήμη τοῦ πατρὸς
Χρήστου Ἀηδονίδου.

Εἶδα κι ἐγὼ τὸν Ἀναστημένο
στὸ πρόσωπο ἐκείνων ποὺ Τὸν εἶδαν.
Οἱ φλόγες τῶν λαμπάδων χαϊδεύουν
τὰ γένεια, τὰ μαλλιά τους δὲν τὰ καίγουν.

Κάτι σὰν κρύσταλλο ἀπὸ αἰθέρα
τοὺς κύκλωνε ἡ θεία Παρουσία
μή τι τὸ πονηρὸν αὐτοὺς νὰ βλάψει,
ποὺ περπατοῦσαν πάνω στοὺς σκορπιούς.

Μᾶς γνώριζαν πρὶν νὰ μᾶς ἰδοῦν
μᾶς ἀγαποῦσαν πρὶν νὰ μᾶς γνωρίσουν,
οἱ Χριστοφόροι μᾶς διαπερνοῦσαν
σ' ἀκρογυαλιὲς χαρᾶς τῆς ἄλλης ὄχθης.

Ἐκεῖ, στὴ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς
καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος Ἁγίου,
ποὺ ζοῦσανε συμπολίτες τῶν Ἁγίων
μὲ μάτια ποὺ ἀναβλύζανε τὸ φῶς.

ΕΛ. ΜΑΤΙΝΑΣ

8. Γεωργ. Θ. Παπαγεωργίου, Παλιὰ Βοστίτσα, Ἀθήνα 1980 σελ. 106 - 107.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἡ ζυγαριὰ τοῦ θανάτου.

ΑΚΟΜΗ ΜΙΑ ΦΟΡΑ, τὰ διεθνῇ κυκλώματα τοῦ θανάτου — αὐτὸ τὸ «λευκός» θάνατος δὲν τὸ κα-
ταλάδαμε ποτέ, λὲς κι ἔχει χρώματα τὸ ἀποτέλεσμα—
ἔβαλαν σιὸ στόχαστρό τους τὴν Ἑλλάδα. Τὴν ὁποία,
ἀφοῦ ἤδη τραυμάτισαν θανάσιμα, μὲ τὴ στροφὴ ἐνὸς
σημαντικοῦ μέρους τοῦ ἐμπορίου τῆς ἡρωϊνῆς πρὸς
αὐτήν — πρὶν μιὰ εἰκοσαετία περίπου — τῆς δίνουν
τώρα τὴ χαριστικὴ βοή, μὲ τὴν κοκαΐνη.

Σύμφωνα μὲ ἐπίσημα ἑλληνικὰ καὶ ξένα στοι-
χεῖα, ἡ χώρα μας ἐπελέγη ὡς ἡ καλύτερη παρθένα
ἀγορὰ τῆς Εὐρώπης γιὰ «ἀνοιγμα» τῆς διακινήσε-
ως τῆς «κόκας», ὥστερα ἀπὸ τὸ κινήγι της ἀπὸ τὴν
ἀγορὰ τῶν Η.Π.Α. Τὰ στοιχεῖα μεγάλης ἔρευνας
ἀποκαλύπτουν ὅχι μόνον μεγάλη αὐξηση στὴ χρήσιν
τῆς κοκαΐνης γενικῶς, ἀλλὰ μεγάλη αὐξηση στὴ χρῆ-
σιν της ἀπὸ μαθητὲς σχολείου! Τὴ χρονιά 1989 - 90
ἡ ποσότητα κοκαΐνης πὺν πέρασε τὰ σύνορά μας κι
ἐντοπίστηκε ἀπὸ τὶς Ἀρχές, ἦταν περίπου ἡ τριπλά-
σια ἀπ' ὅ,τι τὸ 1987 - 88.

Θ' ἀντιληφθοῦμε ἄραγε ἐγκαίρως τὸ πρόβλημα;
Ἡ ἡ πλάσιγγα, ἀνάμεσα στὴν εὐαισθησία καὶ τὴν
ἀδιαφορία μας θὰ βαθαίνει ὅλο καὶ περισσότερο πρὸς
τὴν πλευρὰ τοῦ θανάτου;

«Οἱ Κοῦρδοι δὲν ἔχουν ἄλλους φίλους
ἐκτὸς ἀπὸ τὰ βουνά»!

ΕΙΚΟΝΑ βιβλικῆς ἐξόδου παρουσιάζει τὸ δρά-
μα τοῦ κουρδικοῦ λαοῦ. Στὰ σύνορα Ἰράκ - Τουρ-
κίας μὲ τὴν ἀπόγνωση σιὸ βλέμμα οἱ Κοῦρδοι πρόσ-
φυγες ἐγκαταλείπουν τὶς ἐστίες τους. Μπροστὰ σιὸ
δράμα τους πὺν ξεπροβάλλει καθημερινὰ μέσα ἀπὸ
τὶς ὁθόνες τῶν τηλεοράσεων ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ
κόσμου, ἡ διεθνὴς κοινότητα κινητοποιήθηκε — ἐπι-
τέλους — καὶ ἀποφάσισε νὰ παρέμβει γιὰ νὰ σταμα-
τήσῃ τὴ γενοκτονία ἐνὸς λαοῦ.

Οἱ Κοῦρδοι ἐκφράζουν τὰ πικρὰ μαθήματα τῆς
ἱστορίας τους μὲ μιὰ παροιμία: «Οἱ Κοῦρδοι δὲν ἔ-
χουν φίλους, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ βουνά»! Ἕνας ξεχωρι-
στὸς λαὸς ἐθνολογικὰ καὶ πολιτισμικά, τὰ εἰκοσιπέν-
τε ἑκατομμύρια Κοῦρδοι ἴσως ἀποτελοῦν τὸ μεγαλύ-

τερο ἔθνος σιὸν κόσμο πὺν δὲν διαθέτει δικό του
ἔδαφος. Εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ ζοῦν ὑπὸ τοὺς Τούρ-
κους, τοὺς Ἰρακινούς, τοὺς Πέρσες καὶ τοὺς Ρώσους.

Λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν ἐπίσημη λήξη τοῦ πολέ-
μου σιὸν Κόλπο, τὸ δράμα τῶν Κούρδων συνεχίζε-
ται. Ἕνα δράμα πὺν ἀνοίξε τὴν αὐλαία του σιὰ 1920,
ἐπὶ Κεμὰλ Ἀτατούρκ.

«Οἱ Κοῦρδοι δὲν ἔχουν ἄλλους φίλους ἐκτὸς ἀπὸ
τὰ βουνά».

Μήπως τώρα δὲν τὰ ἔχουν κι αὐτὰ ἀκόμα;

Φτάνουν τὰ λόγια.

ΝΕΟ ΝΑΥΤΙΚΟ μουσεῖο, ἀντάξιο τῆς Ἱστορίας
της, ἀποκτᾷ ἡ χώρα. Θὰ κατασκευαστεῖ στὴν περιοχὴ
τοῦ Τροκαντερό, ὅπου εἶναι ἐλλειμνισμένο τὸ θωρη-
κτὸ «Αἰβέρωφ» καὶ βρίσκεται τὸ ἄγαλμα τοῦ Κουν-
τουριώτη. Σιὸ ναυτικὸ μουσεῖο θὰ ἐκτεθεῖ ἡ τριή-
ρης «Ὀλυμπιάς», ἡ γέφυρα τοῦ ἱστορικοῦ ὑποβρυ-
χίου «Παπανικολῆς» κ.ἄ.

Σήμερα τὸ ναυτικὸ μουσεῖο στεγάζεται προσωρι-
νὰ σὲ χώρο τοῦ ΕΟΤ, στὴ Φρεατιύδα, χώρος πὺν
κρίνεται ὅτι δὲν ἐπαρκεῖ γιὰ νὰ περιλάβει τὰ ἐκθέ-
ματα τῆς μακρᾶς ναυτικῆς παραδόσεώς μας. Τὸ ναυ-
τικὸ μουσεῖο ἐντάσσεται σιὸ μεγάλο ἔργο πὺν θὰ δη-
μιουργηθεῖ σιὸ Παλαιὸ Φάληρο, τὸ «Πάρκο Ναυτι-
κῆς Παράδοσης», ἔργο πανεθνικῆς σημασίας.

Συγχαίρουμε κι εὐχόμεστε νὰ μὴ περιοριστεῖ ὁ...
ἐμπρακτικὸς σεβασμὸς στὴν Παράδοσή μας σιὸ ναυτι-
κὸ μουσεῖο. Ὑπάρχουν πολλὲς πλευρὲς της πὺν πε-
ριμένουν — ὅχι μὲ λόγια — τὸ ἐνδιαφέρον μας.

Κυκλοφορεῖ

ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας

Μάρκου Α. Σιώτη

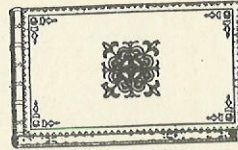
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Ἀπευθυνθετε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ.
Κλαυθμώνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βάσος Η. Βογιατζόγλου
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥ

Θεία και ανθρώπινη έκδοχή στην Τέχνη

Είναι αλήθεια πως μόνο ένας ποιητής έχει τις περισσότερες προϋποθέσεις για να έμβασθουν στα θέματα της αισθητικής και των διαφόρων έκδοχών της Τέχνης! Γιατί στην ανακάλυψη της Αλήθειας, της Αρετής, του Ωραίου χρειάζεται, εκτός από τη νόηση και ή φαντασία, ή διαίσθηση και κάποτε ή προφητεία!

ΒΑΣΟΣ Η. ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥ

Θεία και ανθρώπινη έκδοχή στην Τέχνη

Κρατική Μεταγραφή 90

Και τέτοια προσόντα, ακριβώς, φαίνεται πως διαθέτει ο σ., γιατί με θάρρος και ικανότητα διεισδύει εύκολα στα άδυτα του θεματός του. Είναι και ποιητής.

Το θέμα που καταπιάνεται ο κ. Βογιατζόγλου είναι πολύ μεγάλο. Και μέσα στην Ιστορία της Τέχνης έχουν γραφεί άμετρες σελίδες. Μά εδώ ο σ. έχει το προσόν να αναζητάει την Αλήθεια δίχως προκαταλήψεις και ιδεολογικές ή άλλες δεσμεύσεις και να βλέπει ολοκάθαρα και από πρώτο χέρι τις βαθύτερες

λειτουργίες, τα κίνητρα και τα αποτελέσματα της δημιουργικής έφεσης του ανθρώπου.

«Αποστολή της Τέχνης είναι να διδάξει και να κατευθύνει τον άνθρωπο στην αρχική πηγή του μέσω του κάλλους. Τέρποντας τις αισθήσεις με λεπτή ενέργεια που κοινωνεί όμοια με την Αλήθεια δίνει την έξωθεν γνώση που θα συνδεθεί με την ένυπαρχουσα στον άνθρωπο. Αυτή η ευλογημένη ένωση πυροδοτεί το σκίρτημα της Αλήθειας στην καρδιά. Κι αυτή είναι η μέγιστη τιμή και ευθύνη του καλλιτέχνη... Ο μεγάλος καλλιτέχνης ακροάζεται τον προαιώνιο Λόγο που ηχεί και στηρίζει τη Δημιουργία. Αυτός είναι ο ήχος φυσικός και μυστικός. Ο μεγάλος καλλιτέχνης είναι ο μύστης αυτής της Αλήθειας που ακούει και υπακούει στο κάλεσμά».

Παρόμοιες σκέψεις και τοποθετήσεις του σ., αποσαφηνίζουν πολλά προβλήματα. Και δίνουν μια συνοπτική εικόνα που ανταποκρίνεται στον τίτλο του βιβλίου: «Τα πρόσωπα του Ιανού».

«ΣΥΝΑΞΗ»

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΣΠΟΥΔΗΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Η «Σύναξη» ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1982. Κι από τότε ανελλιπώς, έως σήμερα, δίνει την παρουσία της με κείμενα, μαρτυρίες και προτάσεις γύρω από την Ορθόδοξη Παράδοση, στον Ελλαδικό χώρο και όχι μόνο!

Βαδίζοντας όμως το δρόμο αυτό της παράδοσης, δεν ξμεινε και ούτε ήταν ποτέ, ένα αύστηρά θρησκευτικό περιοδικό, με εκκλησιαστικές αποκλειστικές θέσεις! Αλλά στά όρια της ευρυχωρίας του πνεύματος και σε καιρούς δύσκολους, όπως είναι οι δικοί μας, ανοίχτηκε και σε προβληματισμούς, εμπειρίες και διερευνήσεις καυτών προβλημάτων του παρόντος, τα οποία απασχολούν κάθε ζωντανή ύπαρξη.

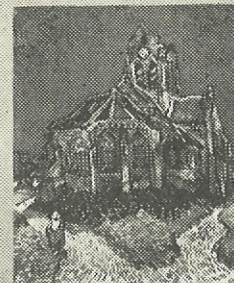
Εστρεψε και στρέφει το ενδιαφέρον της σε αναζητήσεις που

έχουν σχέση όχι μόνο με τον πόνο, την δόνη, την πίστη, την ελπίδα και την παρουσία του Θεού. Αλλά και με θέματα της Τέχνης, της εξουσίας, της ευρωπαϊκής ιδέας, της Ιστορίας, της Οικουμενικής κίνησης, της εκκλησιαστικής εμπειρίας από τον κόσμο, της θεολογίας, της ψυχολογίας κ.ά.

Θέματα, δηλαδή, και προβληματισμοί, που καίνε το νου και την καρδιά κάθε ορθόδοξου χριστιανού και γενικότερα κάθε πνευματικού ανθρώπου.

ΣΥΝΑΞΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΕΛΛΗΝΕΙ Η ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ

Στη βαθύτερη μάλιστα και ουσιαστική ανάπτυξη των θεμάτων που περιέχονται, κάθε φορά, στα τεύχη της «Σύναξης», καταβάλλεται προσπάθεια ύγιους προβληματισμού.

Και από την άποψη αυτή είναι ένα περιοδικό έμπιστοσύνης ή «Σύναξη». Σπουδής της Ορθοδοξίας, μά και ευρύτερης αναγνώρισης όλων των θεμάτων της ζωής και του πνεύματος, όπως κάθε φορά παρουσιάζονται από γνωστούς και δόκιμους διακόνους της γραφίδας.

Φ ς

Η ΣΤΕΓΗ ΓΕΡΟΝΤΩΝ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

της 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, ἀπέκτησε πτέρυγα νέας πολυτελοῦς κατασκευῆς, τὰ ἐγκαίνια τῆς ὁποίας εἶναι προγραμματισμένα νὰ γίνουν αὐριο, 16 Μαΐου, Πέμπτη τῆς 'Αναλήψεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀνέγερση τῆς πτέρυγος χρηματοδοτήθηκε ἀπὸ τὴ Διεύθυνση Χριστιανικῆς 'Αλληλεγγύης (στὴν ἐποπτεία τῆς ὁποίας ὑπάγεται), μὲ τὸ ποσὸ τῶν 100.000.000 δρχ. Τὴν ἀνέγερση, ἀγιογράφηση καὶ ἐξοπλισμὸ τοῦ Παρεκκλησίου τοῦ ἁγίου Νεκταρίου καὶ τῆς ἡμιυπόγειας αἰθουσᾶς του ἀνέλαβε τὸ 'Εκκλησι. Συμβούλιο τῆς 'Ενορίας 'Αγίας Παρασκευῆς καὶ διέθεσε μέχρι τῶρα 40.000.000 δρχ.

Ἡ «Στέγη Γερόντων» εἶναι μιὰ φιλόξενη προσφορά ἀγάπης τῆς ἀθηναϊκῆς 'Εκκλησίας γιὰ τὴν τρίτη ἡλικία. Στηρίζεται στὴν ἐθελοντικὴ διακονία καὶ στὴν οἰκονομικὴ συμπαράσταση τῶν Ε. Φ. Ταμείων.

Ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ καλαίσθητο ἔντυπο τῆς Δ)νσεως Χριστιανικῆς 'Αλληλεγγύης, θεμελίωσε στὶς 20.6.1984 τὴ Στέγη Γερόντων στὸ ἀκίνητο ποῦ δώρησε στὴν 'Ι. 'Αρχιεπισκοπὴ ἡ μεγάλη δωρήτρια τῆς 'Εκκλησίας μας ἀδελφὴ Παρασκευὴ - Αἰμιλία Πέππα. «Τὸ ἀκίνητο παρελήφθη ἐρείπιον καὶ ἀνεπλάσθη» ἐκ θάθρων ἀπὸ τὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα.

Στὴν πρώτη αὐτὴ μορφή, ἡ ἰσόγεια πτέρυγα εἶχε 13 δίκλινα καὶ 2 μονόκλινα δωμάτια μὲ ἀτομικὰ μπάνια. Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν ἐνδιαφερομένων γιὰ εἰσαγωγή ἡλικιωμένων, ὁδήγησε στὴν ἀπόφαση ἀνεγέρσεως νέας πτέρυγος. Ἐτοῖς τὴν 29.3.1987 ὁ Μακαριώτατος θεμελίωσε τὴ νέα τετραόροφη πτέρυγα καὶ τὸ παρεκκλήσιο τοῦ 'Αγίου Νεκταρίου, ποῦ ἐγκαινιάζονται αὐριο 16 Μαΐου.

Ἡ νέα πτέρυγα περιλαμβάνει 14 δίκλινα καὶ 1 μονόκλινο δωμάτια, μὲ ἀτομικὰ μπάνια, σάλο니 - ἀναγνώστηριο - αἰθουσα TV σὲ κάθε ὄροφο, μεγάλη τραπεζαρία, κουζίνα, ἀποθήκες καὶ λοιποὺς κοινόχρηστους χώρους. Τὰ θυρανοίξια, ἐξάλλου, τοῦ παρεκκλησίου καὶ ὁ πρῶτος 'Εσπερινὸς ἔγιναν ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο κ. Σεραφεῖμ τὴν 8 Νοεμβρίου 1987. Ὁ ναὸς ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τοὺς 'Εφημερίους τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς.

Τὴν εὐθύνῃ ἀνεγέρσεως καὶ λειτουργίας τῆς Στέγης ἔχει ὁ Εἰδικὸς Ἐπόπτης ἀρχιμ. κ. Θεοδώρητος Πολυζωγόπουλος καὶ τὸ Συμβούλιο τοῦ Ε. Φ. Ταμείου 'Αγ. Παρασκευῆς, ἐνῶ ἐθε-

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

λοντὲς τῆς ἰδίας 'Ενορίας καὶ τῶν πέριξ Ναῶν Προφ. Ἡλία, 'Αγίου Ἀνδρέου, Φανερωμένης καὶ Τιμ. Σταυροῦ Χολαργοῦ συμπαρίστανται στὸ ἔργο, ποῦ τιμᾷ ὄσους κοπίασαν καὶ κοπιᾶζουν γιὰ τὴν προστασία τῶν «λευκῶν γηραιῶν».

ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ '21

ποῦ καταγόταν ἀπὸ τὰ "Αγγραφα καὶ τὴν Εὐρυτανία, προβάλλονται μὲ τὸν προσήκοντα τρόπο —ἱστορικὰ διακριθώμενο—, ἀπὸ τὸν προσεκτικὸ ἐρευνητὴ καὶ καλὸ χειριστὴ τοῦ καλὰ μου κ. Θωμᾶ Λ. Τσέτσο, θεολόγο - νομικό, Δ)ντὴ στὸ TAKE.

Ἐχοντας ἤδη δώσει δείγματα μὲ τίς προηγούμενες μελέτες του γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς ἰδιαίτερας πατρίδας του Εὐρυτανίας [«Τραγούδια ἀπὸ τ' "Αγγραφα» (1981), «Ἀγωνιστὲς τοῦ 1821 ἀπὸ τὸ Νέο Ἀργῦρι Εὐρυτανίας» (1985), «Ἀγωνιστὲς τοῦ 1821 ἀπὸ τὰ χωριά τοῦ τ. Δήμου Ἀπεραντίων Εὐρυτανίας» (1990)], στοὺς Ἀγῶνες κατὰ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, συμπληρώνει τῶρα τὴν προσφορά του στὸν τομέα αὐτόν, μὲ τὴν ἐκδοσὴ ἑνὸς καλαίσθητου βιβλίου μὲ τίτλο «Ἀγγραφιώτες καὶ Εὐρυτᾶνες Κληρικοὶ καὶ Μοναχοὶ στὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821» ('Αθήνα 1991, σσ. 48).

Ὅλα τὰ στοιχεῖα ἔχει ἀρυσθεῖ ἀπὸ τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους. Τὸ βιβλίο διατίθεται γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἱ. ναοῦ Ἁγίου Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, τοῦ πρώτου στὴν περιοχὴ τῶν Ἀγρᾶφων ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πατρο - Κοσμᾶ, ποῦ θεμελιώθηκε τὴ 1.7.1980 ἀπὸ τὸν Σεβ. Καρπενησιοῦ κ. Νικόλαο.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ

Χολαργοῦ, ἡ ὁποία μὲ τὴν εὐκαιρίαν λήξεως τῶν Κατηχητικῶν μαθημάτων, ὀργάνωσε στὸ προαύλιο τοῦ Ναοῦ (Κυριακὴ 12.5.91) μιὰ ὁμορφὴ γιορτὴ, μὲ ἀπαγγελίες, παραδοσιακὰ τραγούδια ἀπὸ τὴ μικτὴ χορωδία (δ/ντὴς κ. Τσιβόλας) καὶ παραδοσιακοὺς χοροὺς (διδάσκαλος κ. Δημ. Μοῦστος). Προλόγισε ὁ προϊστάμενος τοῦ Ναοῦ ἀρχιμ. κ. Ἀμβρόσιος Γιακαλῆς καὶ ἔκλεισε τὸ πρόγραμμα ὁ Οἰκονόμος κ. Νεκτ. Χατζηπροκοπίου. Τὴν ἑορτὴν τίμησαν μὲ τὴν παρουσίαν τους ὁ Δ/ντὴς Νεότητος τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς ἀρχιμ. κ. Ἱερόθεος Βλάχος, ὁ Δ/ντὴς Οἰκονομικῶν τοῦ Ρ/Σ τῆς 'Εκκλησίας ἀρχιμ. κ. Μακ. Βαρλᾶς, ὁ Δήμαρχος Χολαργοῦ, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ ἑκατοντάδες γονεῖς.